

2021

Інститут післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
НДЛ експериментальної педагогіки та
педагогічних інновацій

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ
У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ М. КИЄВАУ 2016-2020
РОКАХ**

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЗБІРНИК

Інститут післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
НДІ експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ
У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ М. КИЄВА У 2016-2020 РОКАХ**

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЗБІРНИК

2021

Інститут післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

Рекомендовано вченою радою Інституту післядипломної освіти Київського
Університету імені Бориса Грінченка (протокол №2 від 19 січня 2022 року)

Загальна редакція:

Пруцакова О.Л., завідувач НДЛ експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Автори-упорядники:

Лавриненко О.В., старший науковий співробітник НДЛ експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Радзімовська О.В., старший науковий співробітник НДЛ експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат психологічних наук.

Якубов С.В., молодший науковий співробітник НДЛ експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

У збірнику представлені матеріали експериментальних педагогічних досліджень регіонального рівня в закладах загальної середньої та дошкільної освіти столиці, що здійснювались упродовж 2016-2020 рр., та аналітичні матеріали з питань динаміки та результатів цих досліджень. Представлено напрями інноваційного пошуку й тематику дослідно-експериментальних програм, завершених упродовж 2016-2020 років із рекомендацією до впровадження в освітній процес. Подано коротку інформацію про діючі експериментальні педагогічні дослідження регіонального рівня в 109 закладах освіти столиці станом на 01.03.2021 року. Презентовано загальні підходи та зміст їхніх дослідно-експериментальних робіт, інновації, що впроваджувались, та результати, що отримані й очікуються.

Видання адресоване керівникам закладів освіти, педагогам-практикам, науковцям, методистам, викладачам закладів вищої освіти, студентам, що вивчають педагогічні дисциплін, та всім, хто цікавиться експериментальною діяльністю закладів освіти.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ 1. Аналіз дослідно-експериментальної роботи у столичних закладах освіти впродовж 2016-2020 р.р.	8
1.1. Напрями інноваційного пошуку у столичних закладах освіти з рекомендацією результатів до впровадження	8
1.2. Особливості долучення закладів освіти м.Києва до дослідно-експериментальної діяльності упродовж 2016–2020 років.....	19
1.3. Результативність виконання дослідно-експериментальних робіт у столичних закладах освіти	24
Розділ 2. Діючі експериментальні дослідження регіонального рівня у столичних закладах освіти	30
2.1. Програма розвитку професійної компетентності педагогічного персоналу навчального закладу	32
2.2. Розвиток управлінської компетентності лідерів закладів загальної середньої освіти	35
2.3. Модель Столичного центру відкритої освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства	37
2.4. Формування інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи Монтесорі в умовах реформування системи освіти в Україні.....	42
2.5. Організаційно-педагогічні умови художньо-естетичного розвитку учнів основної школи.....	46
2.6. Організаційно-педагогічна модель розвитку полікультурної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів	49
2.7. Розвиток життєвої компетентності учнів у інноваційному освітньому просторі гімназії	51

2.8. Розвиток соціально-емоційної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти	56
2.9. Організаційно-педагогічні засади забезпечення розвитку особистості в освітньому середовищі з роздільним навчанням хлопців і дівчат у ліцеї-інтернаті №23 «Кадетський корпус»	59
2.10. Вплив вправ на баламетричній дошці на успішність дітей у навчанні ...	62
2.11. Педагогічні умови патріотичного виховання старших підлітків школи - інтернату в умовах Нової української школи.....	65
2.12. Організаційно-педагогічні умови формування в учнів лідерських навичок.....	67
2.13. Музейна педагогіка на уроках історії.....	71
2.14. Упровадження мультипрофільного навчання в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.....	73
2.15. Упровадження допрофільного диференційованого навчання в умовах ЗНЗ.....	77
2.16. Розбудова інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти на основі використання системи управління дистанційним навчанням	81
2.17. Організаційні, психолого-педагогічні умови впровадження елементів е-навчання в школі	88
2.18. Розробка та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі навчання основ інформатики учнів початкової школи.....	94
2.19. Соціально-педагогічні аспекти організації інклюзивної освіти дітей зі зниженим слухом в умовах основної та старшої школи	98
Післямова.....	103
Використані джерела	105
Додатки	108

ВСТУП

*Нові ідеї, якими б цінними вони не були,
вимагають глибокого розуміння, розвитку вмінь
і прагнення зробити так, щоб вони діяли*
М. Фуллан [27]

Прикметною ознакою розвитку закладів загальної середньої освіти сьогодні є звернення до *інновацій*.

В умовах реформування сучасної системи освіти зростає роль експериментальної діяльності, адже виникає нагальна потреба в оновленні змісту освіти, досягненні нової якості освіти з використанням інноваційних ініціатив пріоритетних напрямів. Інноваційна освітня діяльність характеризується системним експериментуванням, апробацією та впровадженням змін в освітній процес. Особливо важливого значення набуває інноваційна, відповідно – й експериментальна – діяльність закладів освіти в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа».

У контексті педагогічного процесу «інновація» означає введення нового в цілі, зміст, методи та форми навчання і виховання, організацію взаємодії учасників освітнього процесу. Педагогічна інновація – нововведення в педагогічну діяльність – має на меті підвищення її ефективності і якості, і виступає потужним ресурсом модернізації і розвитку системи освіти [20].

Інноваційна діяльність закладу освіти зумовлена як внутрішніми запитами, так і світовими освітніми ініціативами, відповідно регламентується нормативними вимогами та відповідає тенденціям розвитку національної освіти. Вона здійснюється з метою формування у зростаючого покоління як актуального освітньо-культурного рівня, так і розвитку можливостей самореалізації, зростання навичок адаптації до постійно змінюваних суспільних умов.

Постійні нововведення в освітньому процесі є тією нагальною потребою, без задоволення якої ці зміни втрачають зв'язок із життям. Тільки інноваційна за своєю

сутністю освіта може виховати людину, яка живе за сучасними законами глобалізації і здатна адаптуватись до суспільних і природних змін.

Педагоги столиці не стоять осторонь від цього потужного процесу. Освітня столиця є активними учасниками дослідно-експериментальної діяльності регіонального рівня й системно експериментують, апробують та впроваджують у своїй діяльності різноманітні освітні інновації.

Варто відзначити й важливість наукових підходів та участі науковців в освітній експериментальній діяльності, результатом якої є створення інноваційного продукту. Наукове підґрунтя і керівництво експериментальною діяльністю закладів освіти необхідні як для продукування і становлення педагогічних інноваційних ідей, так і для оптимального впровадження результатів експериментів – освітніх інновацій. Науковий супровід експериментальної діяльності закладів освіти здійснюється впродовж всього експериментального процесу. Науковці – це не лише творці інноваційних ідей, розробники інноваційних освітніх продуктів, експериментатори, а й експерти, які оцінюють та науково обґрунтовують інновації, запропоновані педагогами-практиками, сприяють інноваційному освітньому пошуку освітян, сприяють зростанню наукової якості експерименту та валідності його результатів. Наукова підтримка та наукове обґрунтування інновацій стають необхідним ресурсом і чинником інноваційного процесу, розвитку актуальної системи освіти, адже чим «вищий ранг інновацій, тим більше вимог до наукового обґрунтування управління інноваційним процесом» [3, с. 12-28]

Науково-методичний супровід упровадження педагогічних інновацій і дослідно-експериментальних програм здійснюється науковцями у системній співпраці з експериментальними педагогічними колективами закладів освіти. Значна кількість експериментальних досліджень у закладах освіти столиці здійснюється з науково-методичним консультуванням та під керівництвом науковців і науково-педагогічних працівників Інституту післядипломної освіти, що підтримують і супроводжують наукове середовище експериментів, забезпечують їх

наукову логіку, валідне підґрунтя й відповідність результатів, забезпечують експертизу експериментів на всіх етапах і стадіях, сприяють виявленню та систематизації столичних інновацій закладів освіти, науково і методично підтримують учителів-новаторів [21].

Аналіз перебігу і результативності дослідно-експериментальної роботи в столичних закладах освіти у 2016–2020 роках свідчить про широкий спектр освітніх ініціатив. Проблематика столичних інновацій стосується як розвитку шкільних середовищ і вдосконалення їхньої організації, так і формування у школярів та вихованців закладів дошкільної освіти якостей, рис, характеру мислення і навичок, що формують їхню життєву компетентність, безумовно належать до переліків soft skills, є життєво необхідними для саморозвитку, самореалізації, адаптивності та активної життєвої ролі громадянина.

Розділ 1. АНАЛІЗ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ У СТОЛИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УПРОДОВЖ 2016-2020 р.р.

1.1. Напрями інноваційного пошуку у столичних закладах освіти з рекомендацією результатів до впровадження

Результати дослідно-експериментальної роботи в закладах освіти за період 2016–2020 років в освітньому просторі міста Києва презентують значну кількість дослідно-експериментальних програм із широким спектром інноваційного пошуку.

Тематика дослідно-експериментальних програм різнопланова й охоплює інноваційний освітній простір закладів загальної середньої і дошкільної освіти столиці. Більшість із завершених педагогічних досліджень (81%) – це готові до впровадження й застосування в педагогічній практиці науково й експериментально обґрунтовані освітні інноваційні розробки, що через якісні зміни в освітній діяльності призводять до зростання її ефективності, здобуття кількісно і якісно нових освітніх результатів, загалом – сприяють зростанню якості освіти.

Інновації, ефективність яких за 2016–2020 роки підтверджена результатами експериментальної діяльності, отримали *рекомендацію до впровадження* в освітній процес закладів освіти і презентували такі актуальні напрями:

Напрямок I. Розвиток відкритої громадсько-активної системи «Школи повного року навчання».

- Моніторинг діяльності навчального закладу «Школа повного дня» (Навчально-виховний комплекс «Ерудит» дошкільний навчальний заклад (дитячий садок) – школа I ступеня – гімназія Солом'янського району). Наказ ДОН КМДА № 84 від 05.02.2016 р.
- «Розробка та впровадження моделі «Школа повного дня» в практику діяльності загальноосвітнього навчального закладу» (Школа I–III ступенів №25 Шевченківського району). Наказ ДОН КМДА № 705 від 25.08. 2016 р.

- «Упровадження моделі громадсько-активної школи в загальноосвітньому навчальному закладі» (Спеціалізована школа І–ІІІ ступенів №129 Дніпровського району з поглибленим вивченням англійської мови, Спеціалізована школа І–ІІІ ступенів №234 з поглибленим вивченням економіки і права Дніпровського району, Навчально-виховний комплекс №30 "ЕКОНАД" (спеціалізована школа І ступеня з поглибленим вивченням іноземних мов – гімназія Дніпровського району), Заклад загальної середньої освіти І–ІІІ ст. №50 Святошинського району, Середня загальноосвітня школа №162 Святошинського району, Середня загальноосвітня школа №205 Святошинського району, СЗШ №223 Святошинського району, Спеціалізована школа І–ІІІ ступенів №23 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району, Школа І–ІІІ ступенів №245 Оболонського району, школа І–ІІІ ступенів №233 Оболонського району, Спеціальна школа №9 Голосіївського району, Комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс «Спеціалізована школа І–ІІ ступенів – ліцей» №157 Оболонського району, Спеціалізована школа №317 Святошинського району, Спеціалізована школа І–ІІІ ступенів №120 з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного циклу Дніпровського району). Наказ ДОН КМДА № 375 від 27.04. 2016 р.
- «Моніторинг діяльності навчального закладу «Школа повного дня» (Школа І–ІІІ ступенів №263 імені Євгена Коновальця Деснянського району, Комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс «Спеціалізована школа І ступеня з поглибленим вивченням української мови – гімназія №39 імені гетьмана України Богдана Хмельницького» Деснянського району, Спеціалізована школа І–ІІІ ступенів №307 з поглибленим вивченням природничих наук Деснянського району, Школа І–ІІІ ступенів №292 імені гетьмана України Івана Мазепи Деснянського району). Наказ ДОН КМДА № 646 від 21.06. 2017 р.

- «Моніторинг діяльності навчального закладу «Школа повного дня» (Школа I-III ступенів №275 імені Кравчука Володимира Деснянського району). Наказ ДОН КМДА № 1035 від 02.11.2017 р.
- «Моніторинг діяльності навчального закладу «Школа повного дня» (Спеціалізована школа I-III ступенів №53 з поглибленим вивченням німецької мови Шевченківського району). Наказ ДОН КМДА № 1143 від 12.12.2017 р.
- «Удосконалення змісту та методики реалізації навчально-виховного процесу «Школа повного року навчання» (Спеціалізована школа I-III ступенів №23 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району). Наказ ДОН КМДА № 1179 від 26.12. 2017 р.
- «Упровадження моделі громадсько-активної школи в загальноосвітньому навчальному закладі» (Середня загальноосвітня школа I-III ступенів №103 Дніпровського району). Наказ ДОН КМДА № 146 від 22.02.2018 р.

Напрямок 2. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими потребами через упровадження інклюзивної освіти.

- «Психолого-педагогічне управління навчальною діяльністю соціально занедбаних учнів та учнів із затримкою психічного розвитку в умовах середньої загальноосвітньої школи» (Школа I-III ступенів №231 Оболонського району). Наказ ДОН КМДА № 375 від 27.04. 2016 р.
- «Інтеграція дітей із синдромом Дауна в спеціальне освітнє середовище» (Спеціальна школа – інтернат №26 Дніпровського району). Наказ ДОН КМДА № 547 від 16.06.2016 р.
- «Інклюзивна освіта для дітей із розладами аутичного спектру в дошкільних навчальних закладах» (Дошкільний навчальний заклад (ясла–садок) №291). Наказ ДОН КМДА № 547 від 16.06.2016 р.
- «Соціально-педагогічні аспекти організації інклюзивної освіти дітей із вадами слуху в умовах початкової школи» (Школа I-III ступенів №233 Оболонського району). Наказ ДОН КМДА №705 від 25.08.2016 р.

- «Включення дітей зі зниженим слухом в інклюзивний освітній простір дошкільного навчального закладу» (Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №602 Оболонського району). Наказ ДОН КМДА №705 від 25.08.2016
- «Формування інноваційного корекційно-розвивального освітнього простору спеціальної школи» (Спеціальна школа-інтернат I–II ступенів №16 Святошинського району). Наказ ДОН КМДА № 1179 від 26.12.2017 р.
- «Соціально-педагогічні умови організації інклюзивного навчання учнів молодшого шкільного віку із зниженим зором» (Школа I–III ступенів №226 Оболонського району). Наказ ДОН КМДА №146 від 19.06.2019 р.

Напрямок 3. Формування культури здоров'я підростаючого покоління в умовах ЗЗСО.

- «Школа здоров'я» (Спеціалізована школа I–III ступенів № 23 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району). Наказ ДОН КМДА №547 від 16.06.2016 р.
- «Здорова дитина – успішна родина – стабільна країна» (Український гуманітарний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка Печерського району). Наказ ДОН КМДА №547 від 16.06.2016 р.

Напрямок 4. Упровадження сучасних інформаційних технологій у освітній процес ЗЗСО.

- «Упровадження елементів дистанційного навчання школярів у ЗНЗ м. Києва» (Школа I–III ступенів №236 Голосіївського району, Спеціалізована загальноосвітня школа I–III ступенів №316 з поглибленим вивченням української мови Дарницького району, Загальноосвітній навчальний заклад I–III ступенів Скандинавська гімназія Дарницького району, Гімназія №191 ім.П.Г.Тичини з поглибленим вивченням іноземних мов Дніпровського району, Український гуманітарний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка Печерського району, Загальноосвітній навчальний заклад I–III ступенів «Спеціалізована школа №124 з поглибленим

вивченням інформаційних технологій» Подільського району, Середня загальноосвітня школа №253 Святошинського району, Середня загальноосвітня школа №166 Солом'янського району, Спеціалізована школа №7 імені М.Т.Рильського Солом'янського району, Спеціалізована школа №52 з поглибленим вивченням інформаційних технологій Солом'янського району, Навчально-виховний комплекс «Ерудит» дошкільний навчальний заклад (дитячий садок) – школа I ступеня – гімназія Солом'янського району, Гімназія Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова Шевченківського району, СЗШ № 95). Наказ ДОН КМДА № 375 від 27.04.2016 р.

- «Упровадження елементів дистанційного навчання школярів середніх загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва» (Ліцей №18 Деснянського району). Наказ ДОН КМДА № 98 від 07.02.2017 р.
- «Соціально-педагогічні умови впровадження «технологій програмного забезпечення» («Курс Дошкілля») в дошкільних навчальних закладах» (Спеціалізована школа I-III ступенів №264 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району, Заклад дошкільної освіти №225 Солом'янського району, Дошкільний навчальний заклад №373 Солом'янського району, Дошкільний навчальний заклад №425 Солом'янського району, Дошкільний навчальний заклад №596 Голосіївського району, Дошкільний навчальний заклад №643 Голосіївського району, Заклад дошкільної освіти №677 Солом'янський район, Заклад дошкільної освіти №686 (ясла-садок) Солом'янського району, Дошкільний навчальний заклад №712 Солом'янського району, Дошкільний навчальний заклад №726 Голосіївського району, Навчально-виховний комплекс «дошкільний навчальний заклад - загальноосвітній навчальний заклад» «Славута»). Наказ ДОН КМДА № 274 від 30.03.2017 р.

- «Взаємодія загальноосвітнього та вищого навчальних закладів з удосконалення підготовки майбутніх учителів інформатики» (Спеціалізована школа I-III ступенів №91 з поглибленим вивченням інформатики Шевченківського району). Наказ ДОН КМДА №427 від 04.05.2017 р.
- «Віртуальний клас як хмарно-орієнтоване навчальне середовище загальноосвітнього навчального закладу» (Спеціалізована школа №210 Оболонського району). Наказ ДОН КМДА № 15 від 21.01.2019 р.
- «Упровадження елементів дистанційного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва» (Ліцей «Універсум» Шевченківського району, Школа I-III ступенів №259 Деснянського району, Загальноосвітній навчальний заклад II-III ступенів «Фінансовий ліцей» Подільського району). Наказ ДОН КМДА №257 від 09.12.2019 р.
- «Упровадження елементів дистанційного навчання в рамках проекту «Театральний клас» (Спеціалізована школа I-III ступенів № 23 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району). Наказ ДОН КМДА №139 від 28.08.2020 р.
- «Модель методичного Центру відкритої освіти з програмування та веб-дизайну в середній школі» (Комунальний заклад "Навчально-виховний комплекс "Спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням української мови-гімназія №39 імені гетьмана України Богдана Хмельницького" Деснянського району), Спеціалізована школа I-III ступенів №207 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району, Школа I-III ступенів №249 Деснянського району, Спеціалізована школа I-III ступенів №250 з поглибленим вивченням математики Деснянського району, Школа I-III ступенів №263 імені Євгена Коновальця Деснянського району, Спеціалізована школа I-III ступенів №313 з поглибленим вивченням

інформаційних технологій Деснянського району). Наказ ДОН КМДА №107 від 22.04. 2019 р.

- «Упровадження відкритої освіти у навчально-виховний процес вечірньої спеціальної школи» (Загальноосвітній навчальний заклад II-III ступенів «Вечірня (змінна) спеціальна школа №27» Подільського району). Наказ ДОН КМДА №115 від 24.06.2020 р.

Напрямок 5. Організація допрофільної, профільної та мультипрофільної підготовки учнів.

- «Упровадження мультипрофільного навчання в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва» (Спеціалізована школа №214 Оболонського району). Наказ ДОН КМДА № 547 від 16.06.2016 р.
- «Упровадження мультипрофільного навчання в середній загальноосвітній школі» (Середня загальноосвітня школа I - III ступенів №66 Дніпровського району, Навчально-виховний комплекс №167 з поглибленим вивченням німецької мови (спеціалізована школа I ступеня-гімназія) Дніпровського району, Середня загальноосвітня школа I-III ступенів №184 Дніпровського району). Наказ ДОН КМДА № 646 від 21.06. 2017 р.
- «Упровадження мультипрофільного навчання в середній загальноосвітній школі» (Спеціалізована школа №252 імені Василя Симоненка Оболонського району, Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів «Гімназія №257 «Синьоозерна» Подільського району). Наказ ДОН КМДА №1035 від 02.11.2017 р.
- «Допрофесійна та допрофільна підготовка учнів у медичних профільних класах та класах із поглибленим вивченням природничих наук в умовах співпраці загальноосвітнього навчального закладу, вищого навчального закладу та закладу охорони здоров'я» (Середня загальноосвітня школа I-III

ступенів №201 Дніпровського району). Наказ ДОН КМДА № 646 від 21.06.2017 р.

- «Модель мережевої профілізації старшої школи в умовах інноваційного розвитку сучасної освіти» (Школа I-III ступенів №27 Шевченківського району, Школа I-III ступенів №95 Шевченківського району, Школа I-III ступенів №175 ім. В.Марченка Шевченківського району). Наказ ДОН КМДА № 1035 від 02.11.2017 р.
- «Розкриття та розвиток потенціалу особистості в умовах шкільного середовища як інструмент індивідуалізації, соціалізації та професіоналізації старшокласників» (Школа I-III ступенів №286 Голосіївського району). Наказ ДОН КМДА № 396 від 04.05.2018 р.
- «Впровадження мультипрофільного навчання в середній загальноосвітній школі» (Спеціалізована школа I-III ступенів №189 з поглибленим вивченням англійської та німецької мов Деснянського району), Школа I-III ступенів №212 Деснянського району, Школа I-III ступенів №306 Деснянського району, Школа I-III ступенів №238 Деснянського району, Гімназія «Києво-Могилянський колегіум» II-III ступенів Деснянського району, Середня загальноосвітня школа I-III ступенів №158 Дніпровського району, Школа I-III ступенів №225 Оболонського району, Школа I-III ступенів №282 Деснянського району, Школа I-III ступенів №119 Деснянського району, Спеціалізована школа I-III ступенів №264 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району, Комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс «Спеціалізована школа I-II ступенів із поглибленим вивченням природничих наук – ліцей №293» Деснянського району, Економіко-правовий ліцей II-III ступенів Деснянського району, Спеціалізована школа I-III ступенів №207 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району, Школа I-III ступенів №190 Деснянського району). Наказ ДОН КМДА №619 від 04.09.2018 р.

- «Впровадження мультипрофільного навчання в середній загальноосвітній школі» (Школа I-III ступенів №9 Оболонського району, Спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів із поглибленим вивченням іноземних мов №329 «Логос» імені Георгія Гонгадзе Дарницького району, Середня загальноосвітня школа I-III ступенів №62, Гімназії №290 Дарницького району). Наказ ДОН КМДА №15 від 21.01.2019 р.
- «Впровадження мультипрофільного навчання в середній загальноосвітній школі» (Спеціалізована школа №80 Печерського району, Спеціалізована школа I-III ступенів №23 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району). Наказ ДОН КМДА №146 від 19.06.2019 р.
- «Впровадження мультипрофільного навчання в середній загальноосвітній школі» (Спеціалізована школа I-III ступенів №251 імені Хо Ши Міна з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району). Наказ ДОН КМДА №139 від 28.08.2020 р.

Напрямок 6. Інноваційний розвиток освітнього середовища в закладах освіти

- «Психолого-педагогічний супровід навчально-виховного процесу із предметним викладанням у початковій школі» (Спеціалізована школа I-III ступенів із поглибленим вивченням іноземних мов №112 імені Т.Шевченка Голосіївського району). Наказ ДОН КМДА №375 від 27.04. 2016 р.
- «Створення загальношкільної моделі художньо-естетичного розвитку учнів» (Школа I-III ступенів №245 Оболонського району). Наказ ДОН КМДА №705 від 25.08. 2016 р.
- «Формування та розвиток духовного потенціалу учнів 5-9 класів на уроках предметів гуманітарного циклу» (Спеціалізована школа №187 з поглибленим вивченням української та англійської мов Солом'янського району). Наказ ДОН КМДА №98 від 07.02.2017 р.
- «Розвиток проектної компетентності учнів засобами інтерактивного навчання» (Спеціалізована школа I-III ступенів №98 із поглибленим

вивченням англійської мови Дніпровського району). Наказ ДОН КМДА №15 від 21.01.2019 р.

- «Організаційно-педагогічні умови інноваційного розвитку освітнього простору Кловського ліцею №77» (Кловський ліцей №77 Печерського району). Наказ ДОН КМДА №257 від 09.12.2019 р.
- «Розвиток навчальної автономії учнів загальноосвітнього навчального закладу» (Спеціалізована школа №239 (I-III ступеня)). Наказ ДОН КМДА №15 від 21.01.2019 р.

Напрямок 7. Адаптація педагогічних систем (вітчизняних, зарубіжних) до умов сучасної української школи

- «Упровадження навчально-виховної системи К.Д. Ушинського в сучасних умовах ДНЗ» (ДНЗ № 371). Наказ ДОН КМДА № 547 від 16.06.2016 р.
- «Формування інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи Монтесорі» (НВК Монтесорі з поглибленим вивченням англійської мови). Наказ ДОН КМДА № 115 від 24.06.2020 р.

Напрямок 8. Створення сучасного освітнього простору закладу освіти (Музейна педагогіка)

- «Використання елементів музейної педагогіки в навчально-виховному процесі СШДС «Кияночка»: (СШДС «Кияночка»). Наказ ДОН КМДА № 705 від 25.08. 2016 р.
- «Використання елементів музейної педагогіки в навчально-виховному процесі сучасного ДНЗ» (ДНЗ № 444). Наказ ДОН КМДА № 57 від 05.03. 2019

Напрямок 9. Упровадження програм розвитку дітей («Я-киянин»)

- «Виховуємо киянина на основі впровадження програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Я-киянин» (ДНЗ №17, ДНЗ №107, ДНЗ №565, ДНЗ №688, ДНЗ №696, ДНЗ №762 «Либідь», ДНЗ №810, НВК «Оріяна»). Наказ ДОН КМДА №146 від 22.02.2018 р.

За експериментальною проблематикою даних експериментальних досліджень стоїть творча педагогічна взаємодія вчителів-практиків й педагогів-науковців. У низці педагогічних експериментів здійснюють наукове керівництво та наукове консультування співробітники Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, а також науковці й педагоги інших закладів освіти та наукових установ міста Києва.

Серед них *М.Ф. Войцехівський*, директор Інституту післядипломної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент, *С.В. Івашнюва*, заступниця директора з наукової роботи Інституту післядипломної освіти, кандидатка педагогічних наук, доцентка, *О.В. Кочерга*, заступник директора з навчально-методичної роботи Інституту післядипломної освіти, кандидат психологічних наук, доцент, *І.П. Воротникова*, завідувачка кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної освіти, кандидатка педагогічних наук, доцентка, *Я.Ю. Якунін*, доцент кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної освіти, кандидат хімічних наук, *Н.М. Дика*, завідувачка кафедри мовно-літературної освіти Інституту післядипломної освіти, кандидатка педагогічних наук, доцентка, *О.В. Дудар*, доцентка кафедри історичної та громадянської освіти ІПО, кандидатка історичних наук, *С.В. Якубов*, молодший науковий співробітник НДЛ експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій Інституту післядипломної освіти; *Н.В. Морзе*, професорка кафедри комп'ютерних наук і математики Факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка, докторка педагогічних наук, професорка, *Л.Л. Хоружа*, завідувачка кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, докторка педагогічних наук, професорка, *В.Р. Міляєва*, провідний науковий співробітник ННЦ культури лідерства Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор психологічних наук, професор, *А.Г. Панченко*, викладачка кафедри державного

управління та управління освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, доцентка, кандидатка наук із державного управління.

1.2. Особливості долучення закладів освіти м.Києва до дослідно-експериментальної діяльності упродовж 2016–2020 років.

Серед характеристик, важливих для оцінки ефективності та якості організації експериментальної діяльності у закладах освіти виокремлюємо:

- динаміку включення закладів освіти до ДЕР (за часовим та територіальним показником);
- співвіднесення розпочатих і завершених експериментів та відсотки відповідних закладів освіти;
- кількість завершених ДЕР із рекомендацією до впровадження результатів в освітній процес (за часовим та територіальним показником).

Динаміка включення закладів освіти міста Києва в інноваційну й дослідно-експериментальну діяльність за період 2016-2020 р.р. є досить показовою. Дієвою мотивацією для активного включення столичних закладів освіти в інноваційну й дослідно-експериментальну діяльність слугують, насамперед, розуміння колективом та адміністрацією закладу наявності певної педагогічної проблеми, вирішення якої має оптимізувати освітній процес і зробити його ефективнішим. Також на мотивацію долучення впливають процеси реформування сучасної вітчизняної системи освіти та впровадження в практику Концепції Нової української школи.

Всього за період 2016–2020р.р. отримали статус експериментальних майданчиків 107 закладів освіти, що становить 21% від загальної кількості столичних закладів освіти. Отримали статус експериментальних майданчиків у 2016 році – 7,8% від загальної кількості столичних закладів, у 2017 році – 5,7%; у 2018 році – 1,9%, у 2019 році – 3,4%, у 2020 році – 0,2% закладів освіти. Отже, у

2016 році статус експериментальних майданчиків отримали 44 заклади освіти, із них 8 – ЗДО; у 2017 році – 32 заклади освіти; у 2018 році – 11 закладів освіти; у 2019 році – 19 закладів освіти; у 2020 році – 1 заклад освіти.

Спостерігається загальне уповільнення динаміки включення закладів освіти м. Києва у дослідно-експериментальну діяльність регіонального рівня впродовж 2016–2020 р.р. За останні роки маємо два рівня падіння кількості доєднань до експериментальної роботи серед закладів освіти Києва: у 2018 та 2020 р. (*Мал.1*). Останній мінімум пов'язаний із непевністю освітньої ситуації та адаптацією діяльності шкіл до змішаного і дистанційного навчання у період пандемії і відповідних карантинних обмежень.

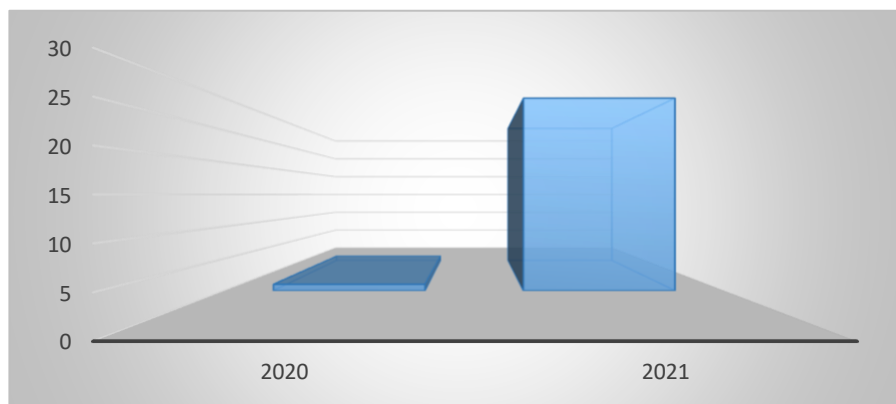
Упродовж 2016–2020 років статус експериментальних майданчиків отримало 8 закладів дошкільної освіти міста Києва: по 1 ЗДО з Дарницького, Деснянського, Дніпровського, Печерського, Святошинського та Шевченківського районів та 2 ЗДО – Солом'янського району столиці. Упродовж 2017–2020 років заявок про проведення дослідно-експериментальної роботи від закладів дошкільної освіти не надходило. Мотивація долучення закладів дошкільної освіти до ДЕР тісно пов'язана з загальними освітніми тенденціями і через наявність додаткової державної уваги і залучення додаткових ресурсів саме до цієї освітньої ланки, прогнозуємо, буде реалізовуватись активніше.

Суттєві суспільні зміни періоду з 2016 року спровокували низку проблем, які потребували негайного вирішення в середовищі сучасних закладів освіти. А це, у свою чергу, стало дієвою мотивацією педагогів до ґрунтовного аналізу виниклих освітніх потреб і протиріч, і, як результат, до активного включення в інноваційну та експериментальну діяльність, що дозволяє адаптувати освітній процес до змінюваних умов.

Мал. 1. Динаміка долучення закладів освіти міста Києва до дослідно-експериментальної діяльності впродовж 2016-2020 р.р.

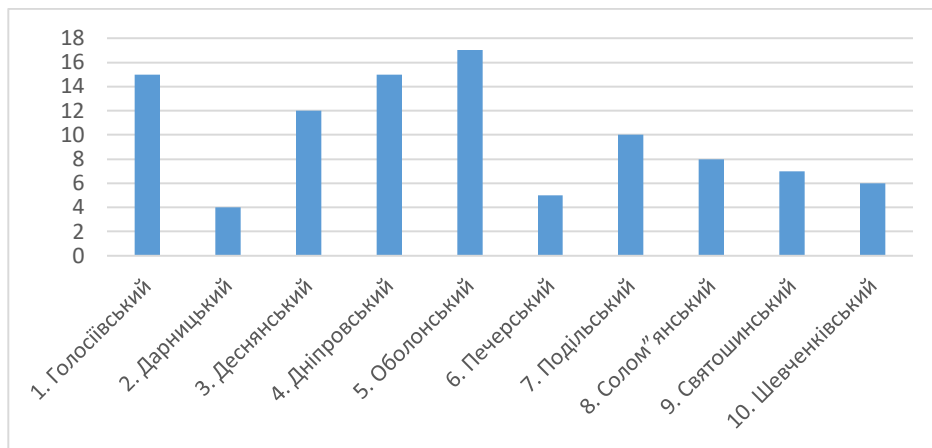
Хоча у 2020 році лише один заклад Дніпровського району отримав статус експериментального майданчика, забігаючи наперед, зазначимо, що вже у першому півріччі 2021 року динаміка залучення закладів освіти до ДЕР зросла і досягла середньостатистичних для визначеної п'ятирічки показників. Статус експериментальних майданчиків за I півріччя 2021 року отримали 30 закладів освіти, що склало 5,3% від загальної кількості столичних закладів освіти (Мал 2).

Мал. 2. Динаміка включення закладів освіти м. Києва у дослідно-експериментальну діяльність регіонального рівня у 2020 році та I півріччі 2021 року (у %).

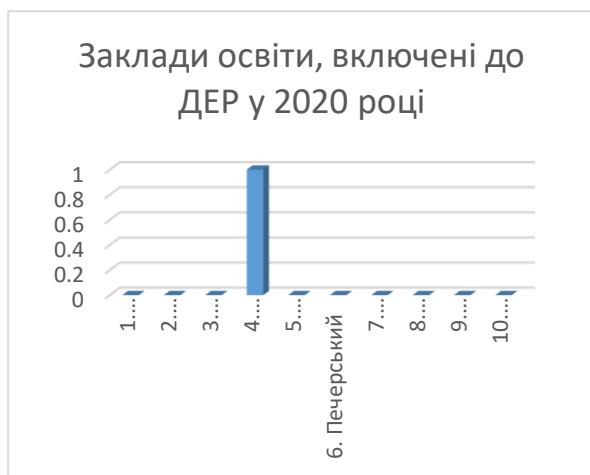
По районах міста долучення закладів освіти у дослідно-експериментальну діяльність упродовж 2016–2020 рр. теж не було пропорційним. Найактивнішими у дослідно-експериментальній діяльності в означений період виявились заклади

Оболонського району (15,9% від кількості всіх акладів, долучених у цей період), Дніпровського району (14,9%), Голосіївського району (14%), Деснянського району (12,1%), Подільського та Солом'янського районів (9,3%), Святошинського району (7,5%), Шевченківського району (6,5%). Знижену активність інноваційної діяльності виявляли заклади освіти Печерського (5,6%) та Дарницького районів (4,5%) (Мал.3)

Мал.3. Динаміка включення закладів освіти міста Києва (по районах) у дослідно-експериментальну діяльність за період 2016-2020 р.р (у %)

Динаміка активності включення в дослідно-експериментальну діяльність закладів освіти м. Києва по районах за 2020 рік та у I півріччі 2021 року є досить показовою: Деснянський й Дніпровський райони — по 7 закладів від району (1,2% від загальної кількості освітніх закладів столиці), Голосіївський, Дарницький й Святошинський райони – по 4 заклади від району (0,7% від загальної кількості освітніх закладів столиці), Оболонський й Солом'янський райони – по 2 заклади від району (0,3% від загальної кількості освітніх закладів столиці), Подільський і Шевченківський райони — по 1 закладу від району (0,2% від загальної кількості освітніх закладів столиці), Печерський район — жодного закладу (Мал.4).

Мал. 4. Порівняльна активність включення в дослідно-експериментальну діяльність закладів освіти м. Києва по районах за 2020 рік та у I півріччі 2021 року

Такі показники динаміки включення столичних закладів освіти у дослідно-експериментальну діяльність у I півріччі 2021 року демонструють адаптацію освітньої системи до викликів і прагнення педагогів до зростання ефективності освітнього процесу в період суспільних викликів.

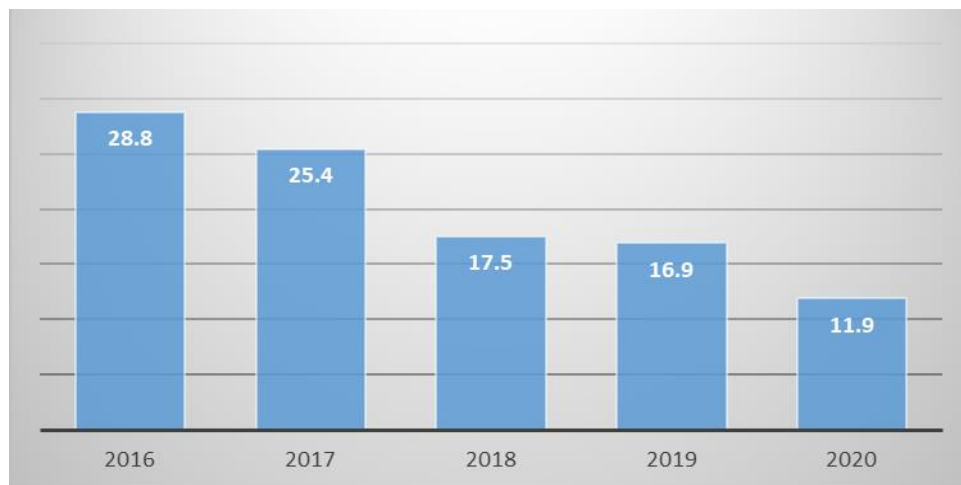
1.3. Результативність виконання дослідно-експериментальних робіт у столичних закладах освіти

Основними результатами дослідно-експериментальної роботи є розробка та підтвердження теоретичних підходів і ідей результатами експерименту, розробка нових методик та їх застосування у освітньому процесі. Важливим для завершених досліджень є впровадження їх результатів (практичне використання після завершення експерименту), що "...розглядається як діяльність, що передбачає їх оприлюднення, розповсюдження та використання цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики» у своїй практичній діяльності" і можуть бути представлені у формі звітів, наукової статті, наукової доповіді, повідомлення про науково-дослідну роботу, експериментального (діючого) зразка чи моделі, наукових чи науково-методичних документів тощо[18, С.2].

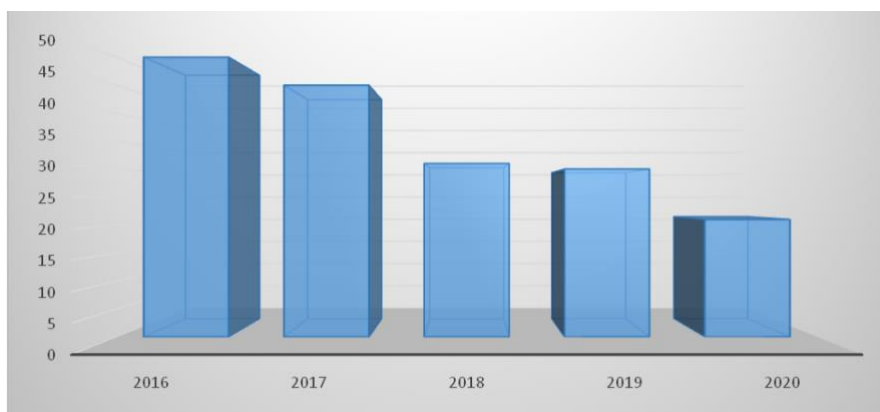

Всього за період 2016–2020 р.р. завершили дослідно-експериментальні програми 177 освітніх закладів столиці, що становить 31% від загальної кількості закладів освіти м. Києва (Мал. 5).

Так, у 2016 році завершили дослідно-експериментальну роботу 28,8% столичних закладів освіти від загальної кількості закладів, що брали участь в експерименті. Серед них – 22,6% з упровадженням результатів в освітній процес. У 2017 році, відповідно, завершили ДЕР 25,4% закладів освіти, із них – 15,2% з упровадженням результатів. У 2018 році – 17,5%, із них з упровадженням – 13,5%. У 2019 році – 16,9%, серед них – 10,7% з упровадженням результатів в освітній процес. У 2020 році завершили дослідно-експериментальну роботу 11,9% столичних закладів освіти, з них – 2,2% закладів освіти з упровадженням результатів в освітній процес (Мал. 6):

*Мал.5. Завершення експериментів у столичних закладах освіти впродовж 2016–2020 рр.
(у % відносно кількості діючих експериментів).*

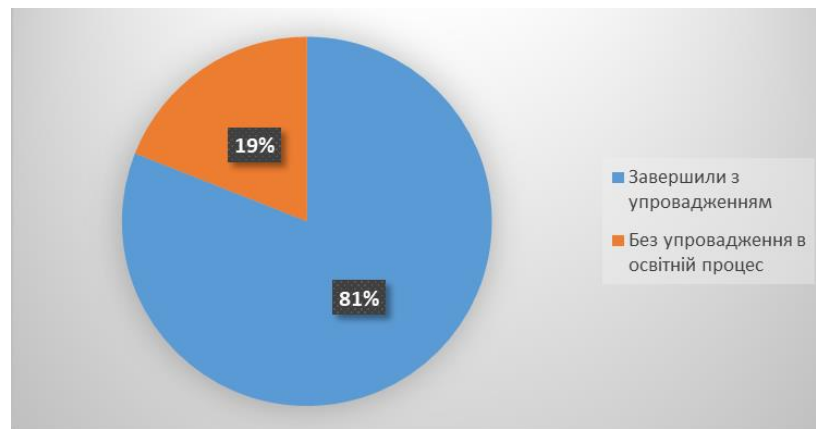
Мал.6. Динаміка завершення експериментів у 2016-2020 рр. серед експериментальних закладів м.Києва (кількість закладів освіти).

Динаміку завершення експериментів у столичних закладах освіти *по районах* протягом 2016-2020 рр. представлено на Мал. 7. Найвищу інноваційну активність упродовж 2016-2020 рр. продемонстрували освітні заклади Деснянського району (26%) та Оболонського району (14% від загальної кількості закладів освіти, що брали участь в експериментальній діяльності). В інших районах столиці завершення дослідно-експериментальних програм у закладах освіти проявилось таким чином: Дніпровський, Солом'янський та Святошинський район – по 12% від загальної кількості закладів освіти, Шевченківський район – 6%, Печерський район – 5,6%, Голосіївський та Дарницький райони – по 4,5 %, Подільський район – 2,8%.

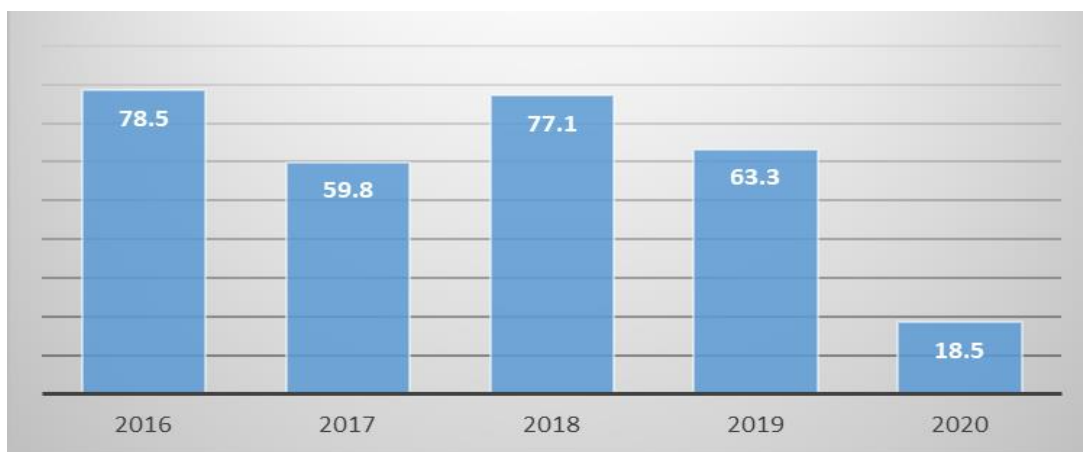
Мал.7. Динаміка завершення експериментів в столичних закладах освіти по районах м.Києва впродовж 2016-2020 р.р

Серед закладів освіти м.Києва, що завершили свою експериментальну діяльність упродовж 2016–2020 років 144 заклади (81%) завершили дослідження з упровадженням результатів в освітній процес (Мал.8).

Мал. 8. Результати впровадження ДЕР впродовж 2016–2020 років серед закладів освіти м.Києва

Найвищі показники впроваджуваності результатів досліджень спостерігались у 2016 та 2018 роках. Деяко нижчі – у 2017 та 2019. Найнижчі показники продемонстровано у 2020 році. Основною причиною визнаємо слабку адаптаційну здатність експериментальної роботи до дистанційних форм освіти, що впроваджувалась у цей період у зв'язку з епідемічною ситуацією (Мал.9).

Мал.9. Експерименти, що завершилися із впровадженням (у % до завершених)

Одним із показників розуміння педагогами столиці значущості експериментальної та інноваційної діяльності у закладах освіти можемо вважати співвідношення розпочатих та завершених експериментів. Загалом жодного року за означений період кількість розпочатих експериментів не перевищувала кількості завершених, що, свідчить як про вплив специфіки епідеміологічної ситуації на експериментальний процес та відсутність нормативної підтримки експериментального процесу з боку держави, так і про зниження і нестійкість зацікавлення в експериментальній діяльності серед столичних закладів освіти (Мал.10).

Мал.10. Завершені і розпочаті ДЕР у 2016-2020 роках у столичних закладах освіти.

Загалом показник даного співвіднесення у 2016–2020 роках становив 0,61. Найвищими ці показники були в 2016 (0,87) та 2019 (0,63) роках, спади спостерігались у 2018 (0,35) та 2020 (0,05) роках. Останній, звісно, є результатом введення карантинних обмежень (Мал.11).

Мал. 11. Розпочаті та завершені експериментальні дослідження (кількість по роках)

Із наведених вище діаграм бачимо, що найкраще для розвитку експериментальної діяльності співвідношення розпочатих і завершених робіт було у 2017 та 2019 роках. Припускаємо, що це могло бути пов'язаним із певною стабілізацією суспільної ситуації у 2017 році та надіями освітян на суспільні зміни у 2019 р. Останні, відповідно, зазнали певних трансформацій у 2020 році, насамперед пов'язаних із карантинними обмеженнями і, що суттєво — обмеженнями у деяких аспектах експериментальної діяльності. Загалом за період 2016–2020 рр. частка розпочатих експериментів становить 60,1% від завершених, що є доволі високим показником нестагнаційності експериментальної діяльності закладів освіти столиці навіть у період суспільної нестабільності і епідемічних негараздів.

Отже, на підставі того, що викладено вище, вочевидь, що і динаміка включення столичних закладів освіти в дослідно-експериментальну діяльність та

співвідношення розпочатих і завершених експериментів упродовж 2016–2020 рр., і динаміка перебігу й завершення дослідно-експериментальних роботи в столичних закладах освіти в означений період, а також динаміка включення закладів освіти в активну інноваційну діяльність уже в I півріччі 2021 року, можуть бути підставою для подальшого ґрунтовного аналізу зацікавленості, усвідомлення необхідності, а також – ефективності, організації, результативності перебігу і завершення дослідно-експериментальної роботи в сучасних закладах освіти м. Києва.

Розділ 2. ДІЮЧІ ПЕДАГОГІЧНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ М. КИЄВА

(деякі експериментальні матеріали розміщено на сайті НДЛ ЕППІ (ndl.ipokubg.edu.ua) та Департаменту освіти і науки КМДА (<https://don.kyivcity.gov.ua>))

Станом на **1 березня 2021** року дослідно-експериментальну діяльність проводять **109** столичних закладів, досліджуючи в освітньому просторі **19** науково обґрунтованих експериментальних тем. Тематика експериментальних досліджень досить різнопланова і багатоаспектна. Водночас, виклики сьогодення (технологічний та інформаційний прогрес, пандемія) зумовили необхідність сутнісного аналізу виниклих проблем організації освітнього процесу в закладах освіти наприкінці 2019 року й наступних 2020–2021 роках. Інноваційний пошук творчих педагогічних колективів в освітньому просторі столиці згрупований з огляду на потреби сучасності й активне включення у дослідно-експериментальну діяльність за напрямками, що націлені на:

- розвиток адміністративного і педагогічного персоналу закладів освіти та освітнього середовища (розвиток професійної компетентності педагогічного персоналу навчального закладу, розвиток управлінської компетентності

лідерів закладів загальної середньої освіти, розробка моделі відкритої освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства, адаптація зарубіжних педагогічних систем в умовах української школи);

- формування загальнолюдських якостей і рис особистості учня, його загальнокультурний розвиток (умови художньо-естетичного розвитку учнів, розвиток полікультурної компетентності учнів, їхній художньо-естетичний розвиток, розвиток життєвої компетентності учнів в інноваційному освітньому просторі, розвиток соціально-емоційної компетентності учнів, дослідження засад забезпечення розвитку особистості в освітньому середовищі, дослідження умов патріотичного виховання учнів в умовах Нової української школи, дослідження умов формування в учнів лідерських навичок, впровадження музейної педагогіки);
- упровадження різних видів навчання залежно від специфіки потреб закладу та суспільних запитів (упровадження мультипрофільного навчання в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів, упровадження допрофільного диференційованого навчання в умовах закладів загальної середньої освіти);
- адаптацію закладів освіти й учасників освітнього процесу до сучасних викликів через реалізацію дистанційних форм освіти та використання електронних ресурсів та платформ (організаційні, психолого-педагогічні умови впровадження елементів е-навчання в освітній процес, розробка та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі навчання учнів, розбудова інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти на основі використання системи управління дистанційним навчанням, STEAM-навчання);
- організацію інклюзивної освіти (організація інклюзивної освіти дітей зі зниженим слухом у основній та старшій школі).

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*Науковий керівник:
М.Ф.Войцехівський,
директор Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Актуальність експериментального дослідження: Розвиток демократичних соціально-політичних процесів, примноження можливостей самореалізації особистості та якісні зміни у сфері науки, техніки і технологій актуалізували потребу інноваційних змін у освіті дорослих. Актуальності набуває насамперед переоцінка підходів до організації професійного розвитку педагогічних працівників у системі післядипломної освіти.

Зміна освітньої парадигми, перехід усіх ланок системи освіти на компетентнісно орієнтовану модель навчання стимулюють перегляд системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та пошук ефективних шляхів її індивідуалізації з урахуванням як освітніх запитів суспільства в цілому, так і вчителів як учасників освітнього процесу. Даний суспільний запит є передумовою для теоретичного обґрунтування, розробки та експериментальної перевірки ефективності інноваційної моделі професійного розвитку педагогічних кадрів у післядипломній освіті.

Забезпечити науковий підхід до проектування професійного розвитку педагогічних кадрів можливо через модель, яка враховує сучасні вимоги до підготовки спеціаліста, актуальний рівень професійної компетентності педагогічного працівника, особливості професійної діяльності на конкретному робочому місці, потреби навчального закладу, а також необхідність задоволення освітніх потреб педагогічного працівника в післядипломній освіті та свободи

вибору ним форм, змісту і засобів навчання. Інноваційна модель має надавати можливість фахівцям відповідно до вимог суспільства, умов діяльності навчального закладу, з наявного рівня рівня професійної компетентності та особистих планів професійного самовдосконалення самостійно обирати зміст та форми підвищення кваліфікації упродовж життя.

«Програма розвитку педагогічного персоналу навчального закладу» як складова дослідно-експериментальної роботи Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка здатна забезпечити ефективне вдосконалення професійної компетентності у випадку перегляду підходів до оцінки змісту професійної компетентності педагогічних працівників, способів виявлення її актуального рівня, методики формування змісту навчання, способів урахування освітніх потреб педагогів та особливостей діяльності окремого навчального закладу. Модернізація системи післядипломної освіти на основі інноваційної моделі значною мірою позитивно вплине на рівень професійної компетентності педагогів та, та як наслідок – на якість шкільної освіти.

Ідея дослідження: Інноваційна модель професійного розвитку педагогічних працівників міста Києва, яка передбачає безперервне навчання фахівців на основі самостійного вибору слухачами змісту, форм, термінів навчання, сприяє вагомішому (в порівнянні з традиційною моделлю), зростанню рівня професійної компетентності педагогічних працівників та істотно впливає на результативність професійної діяльності за умови забезпечення функціонування очної, заочної, очно-дистанційної, дистанційної форм навчання та їхнє поєднання, орієнтацією на розвиток професійної компетентності педагога з урахуванням потреб навчального закладу, упровадження накопичувальної системи обліку результатів навчання.

Об'єкт дослідження: професійний розвиток педагогічних працівників.

Предмет дослідження: модель розвитку педагогічного персоналу навчального закладу.

Мета дослідження: створення інноваційної моделі безперервного професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва та визначення умов її реалізації в межах діяльності Інституту післядипломної педагогічної освіти.

Очікувані результати. Практичними результатами реалізації дослідно-експериментальної роботи є:

1. Розробка моделі накопичувальної системи неперервного розвитку професійної компетентності педагогічних працівників на базі закладу освіти.
2. Розробка «Програми розвитку педагогічного персоналу закладу освіти закладу».
3. Розробка методичних рекомендацій для системи післядипломної освіти з забезпечення неперервного професійного розвитку педагогічних кадрів.

Терміни проведення експерименту: 2016–2020 р.р.

Експериментальна база: Ліцей №157 Оболонського району, Київський спортивний ліцей інтернат, Медична гімназія №33 Голосіївського району, гімназія №48 Шевченківського району, СШ №23 Деснянського району, СШ №98 Дніпровського району, СЗШ №104 Святошинського району, СЗШ №258 Дніпровського району, ліцей № 241 «Голосіївський» м. Києва.

Терміни проведення експерименту: 2017–2020 р.р.

Експериментальна база: СЗШ №182 Дніпровського району, гімназія №107 «Введенська» Подільського району, СЗШ №286 Голосіївський р-н, НВК №30 «Еконад» Дніпровський р-н, СЗШ №215 Святошинського району, СШ №80 Печерського району, СЗШ №192 Деснянського району (*терміни проведення:* 2017-2022 р.р.), СЗШ №243 Подільського р-ну. (*терміни проведення:* 2018-2021 р.р.); НВК №209 «Сузір'я» Дніпровського району (*терміни проведення:* 2018-2022 р.р.); гімназія №117 ім. Лесі Українки Печерського р-ну, НВК №167 Дніпровського району (*терміни проведення:* 2018-2023 р.р.); Школа I ступеня №310 «Творчість» Солом'янського району, гімназія №153 імені О.С. Пушкіна Шевченківського району.

РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІДЕРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

*Науковий керівник:
В.Р. Міляєва,
провідна наукова співробітниця ННЦ культури лідерства
Київського університету імені Бориса Грінченка,
докторка психологічних наук, професорка*

Актуальність дослідно-експериментальної роботи: Для сучасного етапу розвитку України характерним є впровадження низки освітніх реформ. Особливої актуальності набули перетворення, які відбуваються на рівні середньої освіти. Лідерами актуальних освітніх змін мають стати керівники закладів загальної середньої освіти, наділені відповідними компетенціями. Наразі нагальною є потреба формування управлінської компетентності як інструменту прийняття ефективних управлінських рішень у ситуації змін. На цьому шляху лідери освіти стикаються з певними викликами, для подолання яких необхідна зміна парадигми підготовки управлінців.

Сучасні вимоги до керівника навчального закладу сформульовано в Законі України «Про загальну середню освіту»: «посаду керівника загальноосвітнього навчального закладу незалежно від підпорядкування, типу і форми власності може зайняти особа, яка є громадянином України, має вищу педагогічну освіту на рівні спеціаліста або магістра, стаж педагогічної роботи не менше трьох років, успішно пройшла атестацію керівних кадрів освіти у порядку, встановленому Міністерством освіти і науки України» (ст. 24, п.2) [7].

Діяльність керівника вимагає нормативно регламентованих, творчих, нестандартних організаційних дій, що сприяють розвитку особистості самого керівника, його мотиваційної сфери та ціннісних орієнтацій. Це детермінує актуалізацію діагностики, формування оцінювання поведінкових компетенцій

(якостей) керівника навчального закладу, які складають його загальну компетентність як особистості.

Мета дослідження: дослідити психологічні умови формування управлінської компетентності лідерів закладів загальної середньої освіти. розробити та запровадити програму психологічного супроводу розвитку управлінської компетентності лідерів закладів загальної середньої освіти.

Об'єкт дослідження: формування управлінської компетентності лідерів закладів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: психологічні умови формування управлінської компетентності лідерів закладів загальної середньої освіти.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретико-методологічний аналіз феномену управлінської компетентності лідерів у сфері освіти.
2. Дослідити умови формування управлінської компетентності лідерів загальної середньої освіти в системі формальної та неформальної освіти.
3. Емпірично дослідити особливості формування складових управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти.
4. Розробити та апробувати програму психологічного супроводу розвитку управлінської компетентності лідерів закладів загальної середньої освіти.
5. Узагальнити одержані результати та розробити методичні рекомендації щодо розвитку управлінської компетентності керівників-лідерів закладів загальної середньої освіти.

Очікувані результати дослідження: лідери освіти мають продемонструвати зростання рівня сформованості управлінської компетентності як інструменту прийняття ефективних управлінських рішень у ситуації змін.

Експериментальна база: СЗШ №29, СЗШ №186, СЗШ №275, СЗШ №286, СШ №110, ліцей «Престиж», Ліцей №227, гімназія №257 «Синьоозерна», СШ №130,

навчально-науковий центр розвитку персоналу та лідерства Київського університету імені Бориса Грінченка (*терміни проведення 2019–2023 р.р.*).

МОДЕЛЬ СТОЛИЧНОГО ЦЕНТРУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

*Науковий керівник:
Н.В.Морзе,
професорка кафедри комп'ютерних наук і математики
Факультету інформаційних технологій та управління
Київського університету імені Бориса Грінченка,
докторка педагогічних наук, професорка.*

Актуальність дослідно-експериментальної роботи: однією із ключових умов, яка визначає конкурентоспроможність інноваційних освітніх систем, виступає відкрита освіта (ВО). Відкрита модель освіти є результатом історичного еволюційного шляху розвитку та становлення інформаційної цивілізації як невід'ємної її складової і залежить від політики держави в галузі освіти. На початку ХХ ст. традиційна форма освіти не могла задовольнити зростаючі потреби населення в освіті, тому стала зароджуватися нова модель, яка отримала назву відкритої. Вона впливає з відкритості світу, процесів пізнання і освіти людини.

Традиційні форми здобування освіти (очна, заочна, екстернат) у системі відкритої освіти інтегруються в єдиний освітній простір, який готує людину будь - якого віку до повноцінної та ефективної участі в суспільному і професійному житті в умовах інформаційного суспільства. Відкрита освіта — це система організаційних, педагогічних та інформаційних технологій, у якій архітектурними та структурними рішеннями забезпечуються відкриті стандарти та інтерфейси, формати та протоколи обміну інформацією з метою забезпечення мобільності, стабільності, інтеперабельності, ефективності й інших позитивних якостей, що досягаються при її організації.

Найважливіша роль у реалізації сучасної парадигми відкритої освіти належить регіональним освітнім системам. Цей рівень формувального впливу

багато в чому зумовлює педагогічну ефективність процесів збереження, примноження подальшої трансляції соціально-культурних цінностей і національних традицій, сприяє успішності формування у свідомості людей різного віку глобальних констант професіоналізму та загальнолюдської моралі. Саме регіональна система неперервної відкритої освіти забезпечує зв'язки з багатокомпонентним, багатофункціональним освітнім простором регіону, який консолідує сили держави і суспільства для ефективного функціонування та розвитку системи освіти в цілому.

Прикметною рисою сучасної освітньої ситуації є перехід від державного формування змісту освіти до об'єднання зусиль зацікавлених сторін у вирішенні багатofакторних проблем освіти, котра надає учням, їхнім батькам, студентам, педагогам, роботодавцям можливість вибору змісту, форм і методів організації освітнього процесу і типу установи. Осучаснення регіональної системи освіти і якостями відкритої освіти також забезпечують кардинальні зміни її властивостей у напрямі більшої свободи при плануванні навчання, виборі місця, часу і темпу, у переході від принципу *«освіта на все життя»* до принципу *«освіта через усе життя»*.

Відкрита регіональна освіта (ВРО) – це система, у якій реалізується процес навчання особистості, реалізуються власні досягнення для підтвердження освітнього сенсу. Основу освітнього процесу у «відкритій освіті» (ВО) становить цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота суб'єкта навчання, який може вчитися за індивідуальним розкладом у зручному для себе місці як за межами регіону, так і за межами держави, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання, погоджену можливість контакту з викладачами по телефону, факсу, електронною або звичайною поштою, а також особистого контакту. Важливим моментом у відкритій регіональній освіті й те, що її освітні функції можуть виконувати не тільки традиційні інститути (дитячий садок, школа, інститут, тощо), але й будь-який інший елемент соціального та культурного середовища

(громадські інституції, благодійні фонди, ресурсні центри тощо) при використанні їх відповідним чином.

Конкретним засобом модернізації системи столичної освіти може стати нова форма інноваційної діяльності – регіональний центр відкритої освіти (РЦВО). В освітній системі регіону центр відкритої освіти (ЦВО) ми розглядаємо, як: ефективний крок до розвитку історичної освіти; особливу форму програмування діяльності учасників інноваційного проекту в умовах дефіциту будь-якого типу ресурсів; особливий спосіб переходу від ресурсно-витратних до ресурсного-формуваньних програм забезпечення доступності та розвитку неперервності освіти впродовж життя. Окреслені позиції свідчать про необхідність формування відкритого освітнього простору регіону, який буде ефективно функціонувати і розвиватися на всеукраїнському та міжнародному рівнях.

Однак розвитку регіональних систем відкритої освіти перешкоджає низка протиріч між: невизначеністю вмотивованої потреби (бажання) навчатися протягом усього життя та необхідністю формування ключових компетентностей людини з інноваційним типом мислення, культури та поведінки; неузгодженістю номенклатури освітніх послуг, які надають освітнім установам регіону, та вимогами до якості отримання цих послуг споживачами на ринку праці; потребою диверсифікації освітніх послуг та відсутністю механізмів їх надання.

Зазначені суперечності визначили проблему дослідження, яка полягає в моделюванні ефективного Центру відкритої освіти та його практичного впровадження в освітній простір регіону.

Основні ідеї експерименту:

1. Моделювання є системоутворювальним фактором педагогічного експерименту. Модель у контексті дослідження — це один із варіантів здійснення на практиці положень та ідей відкритої освіти при опорі на накопичений досвід у країні та поза її межами.

2. Моделювання Центру відкритої освіти в регіональній освітній системі дозволить визначити, а надалі й створити умови рівного доступу до навчання впродовж життя всім охочим. Під організацією центру відкритої освіти ми розуміємо соціально-педагогічну, поліцентричну, багатокomпонентну систему, що складається зі структурного ядра (координуючого органу) і структурних ланок, що взаємодіють між собою та іншими відкритими мережевими організаціями та їхніми ланками з використанням усіх видів ресурсів для створення умов повноцінного навчання на основі програми стратегічного партнерського співробітництва. До структурних ланок можуть належати установи загальної середньої й позашкільної освіти, установи початкової, середньої та вищої професійної освіти, підприємства, установи й організації, їхні благодійні фонди.

3. Сутнісні характеристики моделі Центру відкритої освіти визначають принципи її проектування: принцип організованої інноваційної зміни станів системи освіти, що орієнтує на необхідність свідомої діяльності під час переходу від одного стану системи освіти до іншого досконаліших; принцип інформаційної, матеріально-технічної, кадрової забезпеченості реалізації основних етапів інноваційних освітніх процесів; принципи адаптації діяльності Центру до розвитку соціальних процесів; принцип критеріальної основи для визначення рівня досягнення завдань дослідно-експериментальної роботи; принципи фінансового забезпечення дослідно-експериментальних програм і проєктів.

4. Пріоритетна гуманістична мета і цінність сучасної освіти – забезпечити становлення в кожній людині його суб'єктності як потреби і здатності до самоорганізації і самоконтрольованої поведінки.

5. Підхід до проектування освітніх цілей, закладений у методології освіти, згідно з яким освітні цілі повинні бути сумісними з місією моделюючих об'єктів, враховувати потреби всіх зацікавлених сторін, орієнтуватися на можливість побудови індивідуальної освітньої траєкторії тих, хто навчається.

6. Технологія проектно-діяльнісної кооперації припускає не лише наявність загальної мети спільної діяльності і загальних норм (загальної місії, стратегії, організаційних норм тощо), взаємодій наявних суб'єктів, але, насамперед, об'єднання ресурсів, завдяки яким ресурси розробника (Центр ВО) доповнюється ресурсами інших установ, які стають партнерами реалізації її процесу навчання впродовж життя на засадах відкритої освіти. Ця координація може забезпечити як якісний розвиток Центру, так і розвиток усього освітнього простору регіону. При цьому використовуються сучасні технології мережевої взаємодії двох підпросторів – безпосередньої особистої взаємодії учасників проекту – офлайн та взаємодії рис корпоративні ресурси і комунікативні майданчики інтернету – онлайн. Побудова та реалізація різноманітних траєкторій інноваційного розвитку установ у рамках регіонального експериментального Центру відкритої освіти як відкритої освітньої системи зорієнтовані на задоволення вимог державного і соціального замовлення, доступність та ефективність надаваних освітніх послуг.

7. Функціонування і розвиток регіонального центру відкритої освіти (РЦВО) можливе за умови його науково-методичного супроводу.

Мета дослідно-експериментальної роботи: створення інноваційної моделі столичного центру відкритої освіти та її реалізація через окремі програми та проекти перспективного розвитку столичної освіти у напрямі забезпечення нової якості освітніх послуг в регіоні та за його межами.

Об'єкт дослідження: система відкритої освіти.

Предмет дослідження: організаційно-педагогічні умови, зміст, технології становлення та розвитку столичного центру відкритої освіти.

Основні завдання дослідно-експериментальної роботи:

1. Обґрунтувати теоретико-методологічні засади експериментального дослідження, тенденції розвитку регіональної системи неперервної освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства.

2. Розробити концепцію розвитку столичного центру відкритої освіти.

3. Проаналізувати сутність і зміст регіональних освітніх ресурсів, визначити їхню класифікацію та можливості використання в розвитку Центру відкритої освіти.
4. Розробити ти організаційно-педагогічної модель регіонального Центру відкритої освіти з урахуванням факторів (особливостей) регіональних освітніх ресурсів.
5. Визначити соціально-педагогічні умови ефективної діяльності регіонального центру відкритої освіти.
6. Визначити критерії і показники та розробити методику перевірки ефективності експериментальної моделі.
7. Апробувати експериментально перевірити ефективність моделі історичного центру відкритої освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства.
8. Розробити навчально-методичне забезпечення інноваційного розвитку відкритої освіти в регіоні.

Термін проведення експерименту: 2014–2021 р.р.

Експериментальна база: заклад загальної середньої освіти №81 Дніпровського району м. Києва, Інститут післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ МОНТЕССОРІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

*Науковий керівник:
Б.М. Жебровський ,
президент Всеукраїнської асоціації Монтессорі-вчителів,
кандидат педагогічних наук*

Актуальність дослідно-експериментальної роботи обумовлюється цивілізаційним викликами, спрямованими на вдосконалення освітнього простору дошкільного навчального закладу та початкової школи, його організації відповідно до сучасних освітніх тенденцій, що пов'язані з гуманізацією освітнього простору,

активізацією суб'єктної позиції учасників освітнього процесу, створення умов для самореалізації здобувачів освіти та педагогів. Закон України від 8.07.2010 року №2456-VI (Бюджетний кодекс України), враховуючи зміни, внесені законом України від 07.12. 2017 року №2233-VIII (Закон України про внесення змін до Бюджетного кодексу України), обґрунтовує «...необхідність кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти в Нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення процесу інтеграції України у міжнародний освітній простір». [4]

Ідеї саморозвитку і самовиховання дітей у спеціально підготовленому середовищі, що враховує сенситивні періоди розвитку, індивідуальні потреби і інтереси, власний темп розвитку кожної дитини, як здобувача освіти, приваблює сучасних і, забезпечуючи відповідні умови для популяризації Монтесорі-педагогіки та підтверджуючи актуальність педагогічного експериментального дослідження.

Дослідно-експериментальна робота за темою «Формування інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи Монтесорі в умовах реформування системи освіти України» спрямована на вдосконалення сучасної системи освіти початкової школи, вироблення інноваційної стратегії по створенню української моделі початкової школи Монтесорі. Дослідження ґрунтуватиметься на засадах педагогічної інноватики з використанням основних філософських принципів педагогічної системи Монтесорі, що містить аналіз педагогічного моделювання як ефективного механізму забезпечення розвитку сучасної школи.

Враховуючи це, виконання дослідження «Формування інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи Монтесорі в умовах реформування системи освіти України» передбачає підготовку педагогічного колективу початкової школи до педагогічного проєктування, розробку пакету діагностичних матеріалів, проведення аналізу стану функціонування початкової школи Монтесорі, результати якого будуть враховуватися при розробці моделі

інноваційного освітнього простору молодших школярів та експериментальну перевірку її ефективності.

Основні ідеї дослідно-експериментальної роботи:

- інноваційний освітній простір української моделі початкової школи Монтесорі є об'єктом педагогічного проєктування, цілеспрямоване перетворення якого сприяє підвищенню ефективності навчальної діяльності учнів;
- проєктування освітнього простору початкової школи здійснюється за принципами гуманістичної педагогічної системи Марії Монтесорі;
- системоутворюючим чинником інноваційного простору початкової школи є формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя постійно змінюваних, конкурентному, взаємозалежними світі.

Механізм реалізації виокремлених ключових ідей експерименту передбачає:

- оновлення цілей, осучаснення змісту освіти (навчальних планів, програм та підручників) відповідно до вимог стандартів НУШ;
- проєктування освітнього процесу на засадах розвивальної педагогіки, спрямованої на раннє виявлення та найбільш повне розкриття потенціалу (здібностей) здобувачів освіти з урахуванням їхніх вікових та психологічних особливостей;
- забезпечення системного підвищення рівня якості початкової освіти відповідно до вимог сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу;
- посилення взаємодії між педагогічним колективом, батьківською громадськістю та учнівським колективом.

Об'єкт дослідження: інноваційні освітній простір української моделі початкової школи Монтесорі в умовах реформування системи освіти України.

Предмет дослідження: педагогічне проектування інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи Монтесорі в умовах реформування системи освіти України.

Мета дослідження: Формування інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи Монтесорі в умовах реформування системи освіти України відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Завдання дослідно-експериментальної роботи:

1. Вивчити досвід практичної діяльності вітчизняних закладів, що працюють за програмою НУШ та зарубіжних навчальних закладів, що працюють за класичною системою Марії Монтесорі; здійснити порівняльний аналіз інноваційного освітнього простору та виокремити позиції, що можуть бути адаптовані в умовах системи національної освіти.
2. Здійснити підготовку педагогічного колективу початкової школи до проведення дослідно-експериментальної діяльності: педагогічного проектування інноваційного освітнього простору початкової школи Монтесорі. З цією метою продовжити співпрацю зі школами- партнерами зарубіжних країн (США, Китаю, Польщі).
3. Здійснити коригування проектування концептуальної моделі інноваційного освітнього простору початкової школи Монтесорі.
4. Експериментально перевірити ефективність розробленої моделі інноваційного освітнього простору української моделі початкової школи Монтесорі згідно з вимогами Програми НУШ (II ступінь) для 3-4 класів.
5. Узагальнити результати та поширити досвід дослідно-експериментальної роботи через публікації, участь у науково-практичних конференціях, семінарах, тренінгах тощо.
6. Продовжити розробку системи заходів, які забезпечують наступність і безперервність у навчальному процесі за системою Монтесорі: між дошкільною програмою та програмою початкової школи; між початковою школою I і II рівня; педагогічним колективом та батьківською громадськістю.

Очікувані результати: Підвищення ефективності освітнього процесу початкової школи Монтесорі в умовах реформування системи освіти України.

Термін проведення дослідження: лютий 2020 року — травень 2025 року.

Експериментальна база: НВК Монтесорі з поглибленим вивченням англійської мови Дніпровського району міста Києва.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Науковий керівник:

М.Ф.Войцехівський

директор Інституту післядипломної освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Актуальність експериментального дослідження: одним із пріоритетних завдань, визначених Національною доктриною розвитку освіти в Україні, є створення передумов для виховання особистості, здатної творчо мислити, самостійно приймати нестандартні рішення, гнучко реагувати на зміни в умовах перебудови всіх сфер життєдіяльності суспільства. У зв'язку з цим нині відбувається модернізація національної системи освіти та вироблення новітніх концепцій виховання людини. У контексті цього забезпечення високої художньо-естетичної культури школярів, розвиток естетичних потреб і почуттів, формування мовної культури, володіння українською мовою, культивування кращих рис української ментальності — працелюбності, глибокого зв'язку з природою, толерантності, любові до рідної землі — є перспективними напрямками змін.

За результатами опитування учасників освітнього процесу робимо висновок про розвиток творчих здібностей дітей, формування їхніх художньо-естетичних інтересів як одне із пріоритетних бажань батьків. Так, батьки бажають, щоб дитина отримувала, окрім якісної освіти, задоволення своїх художньо-естетичних

інтересів. Це можливість знаходитися у сприятливій, творчій, безпечній і психологічно комфортній атмосфері. Педагогічним колективом школи розроблена й апробована модель художньо-естетичного розвитку учнів початкової школи. Логічно виникає потреба у створенні й апробації моделі художньо-естетичного розвитку учнів основної школи. Така модель буде покликана створити баланс програм із художньо-естетичного розвитку між початковою, основною школою та старшою профільною школою. Вивчення предметів художньо-естетичного циклу є важливим чинником духовного розвитку естетичної та загальної культури. Про необхідність художньо-естетичного виховання дітей стверджують і сучасні наукові дослідження про роботу лівої та правої півкуль головного мозку і зв'язку однієї з них з емоціональною, образною особливістю мислення, а іншої – з логіко-розумовою діяльністю. Наслідки спілкування людини з мистецтвом можна розглядати не тільки як джерело здібності сприймати і створювати прекрасне, але й як засіб розвитку універсальних творчих здібностей. Введення в навчальну програму поширених уроків з образотворчого мистецтва допоможе виховати покоління, яке буде всебічно розвиненим і естетично обізнаним.

Об'єкт дослідження: художньо-естетичний розвиток учнів основної школи.

Предмет дослідження: організаційно-педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів, формування її художньо-естетичних інтересів.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка моделі художньо-естетичного розвитку учнів основної школи.

Завдання дослідно-експериментальної роботи:

1. Розробити та теоретично обґрунтувати модель художньо-естетичного розвитку учнів основної школи.
2. Удосконалити модель художньо-естетичного розвитку учнів початкової школи.

3. Створити умови для виховання культурної, освіченої, творчої й соціально мобільної до сучасних умов особистості, здатної до професійного самовизначення і до здорового способу життя.
4. Модернізувати систему самоосвіти педагогів навчального закладу художньо-естетичного спрямування для роботи з учнями різних вікових категорій.
5. Забезпечити високу художньо-естетичну культуру учнів, розвиток їхніх індивідуальних здібностей і талантів, умов самореалізації.
6. Удосконалити співпрацю школи з громадськістю, батьками та іншими організаціями, спрямованими на розвиток художньо-естетичних інтересів.
7. Розробити авторські програми, спецкурси, методичні рекомендації художньо-естетичного спрямування.
8. Підготувати методичні рекомендації щодо створення художньо-естетичного середовища, вивчення окремих предметів і тем, статті до науково-методичних видань.
9. Запровадити розроблені програми і оцінити ефективність проєкту.

Очікувані результати:

1. Створення, теоретичне обґрунтування і впровадження моделі художньо-естетичного розвитку учнів основної школи.
2. Удосконалення моделі художньо-естетичного розвитку учнів основної школи.
3. Створення комплексу умов для виховання культурної, освіченої, творчої й соціально мобільної в сучасних умовах особистості, здатної до професійного самовизначення та здорового способу життя.
4. Виховання високої художньо-естетичної культури особистості, розвиток інтересів і прагнень, художніх здібностей і творчої діяльності в різних видах мистецтва і літератури, вдосконалення естетичних смаків і навичок учнів.
5. Створення бази даних, методичних розробок щодо самоосвіти педагогів навчального закладу художньо-естетичного спрямування для роботи з учнями різних вікових категорій.

6. Створення авторських програм, спецкурсів, методичних рекомендацій художньо-естетичного спрямування.

7. Проведення постійно діючих семінарів-практикумів для батьків із залученням представників громадськості та організацій, що спрямовані на розвиток художньо-естетичних інтересів.

Терміни дослідно-експериментальної роботи: вересень 2016 - червень 2021

Експериментальна база: школа I-III ступенів №245 Оболонського району м. Києва.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Науковий керівник:

А.М. Кокарева ,

*заступниця декана з наукової та міжнародної діяльності
факультету лінгвістики та соціальних комунікацій*

Національного авіаційного університету

Актуальність дослідно-експериментальної роботи: соціокультурні реалії сьогодення, потреба реалізації ідей глобалізації, євроінтеграції, сталого розвитку українського суспільства, культури добросусідства, діалогу культур визначають пошук ефективних механізмів освітньої культурної взаємодії представників різних етносів, релігій, світоглядних переконань, а відтак сучасний освітній простір потребує дієвої гуманістичної парадигми. особливого значення набуває розвиток поваги до традицій, звичаїв, історії України у контексті її зв'язків з країнами світу, гуманістичної моралі та загальнолюдських цінностей, толерантного ставлення до культури та традицій інших народів. Логічно актуалізується необхідність розвитку полікультурної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів, що вимагає спеціального арсеналу педагогічних засобів.

Об'єкт дослідження: розвиток полікультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: організаційно-педагогічні умови розвитку полікультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти.

Мета дослідження: створення умов розвитку полікультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти через розроблення та впровадження інноваційної моделі Культурно-освітнього центру добросусідства та її реалізації у окремих програмах та проєктах.

Основні завдання дослідження:

1. Обґрунтувати організаційні та психолого-педагогічні передумови, що забезпечують розвиток полікультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти.
2. Проаналізувати сутність і зміст регіональних освітніх ресурсів, визначити їх класифікацію та можливості розвитку полікультурної компетентності учнів.
3. Визначити соціально-педагогічні умови ефективної діяльності Культурно-освітнього центру добросусідства щодо розвитку полікультурної компетентності учнів.
4. Виявити критерії, показники та рівні сформованості полікультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти
5. Розробити організаційно-педагогічну модель Культурно-освітнього центру добросусідства з урахуванням локальних особливостей освітніх і культурних ресурсів.
6. Створити методику розвитку полікультурної компетентності учнів у Культурно-освітньому центрі добросусідства та експериментально перевірити її ефективність.
7. Розробити навчально-методичне забезпечення інноваційного розвитку гімназії освіти на засадах добросусідства та сталого розвитку українського суспільства.

Очікувані результати дослідження:

1. Створення культурно-освітнього центру добросусідства, що має забезпечити з'ясування проблем і перспектив розвитку україноцентричної освіти в Україні та за її межами.
2. Формування моделі розвитку полікультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти.
3. Визначення організаційно-педагогічних умов для ефективного функціонування культурно-освітнього центру добросусідства.
4. Об'єднання ресурсів освітніх установ та культурних осередків для підвищення ефективності реалізації її ідей міжкультурної взаємодії.
5. Розширення можливостей у наданні якісних культурно-освітніх послуг у рамках функціонування Центру добросусідства.

Термін проведення дослідження: березень 2017 — грудень 2022 рр.

Експериментальна база: гімназія №237 Дарницького району міста Києва.

РОЗВИТОК ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ В ІННОВАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ГІМНАЗІЇ

Наукове керівництво:

І.Г.Єрмаков

завідувач сектору навчально-методичного забезпечення змісту

освіти дітей з особливими потребами

Державної наукової установи

«Інститут модернізації змісту освіти»,

кандидат історичних наук.

Актуальність дослідження: масштабність і новизна викликів ХХІ століття обумовлюють необхідність прогнозування інноваційного розвитку освіти, визначення життєвих результатів діяльності закладів освіти, кардинальних змін у змістових, технологічних, управлінських домінантах школи, спрямованих на виховання конкурентоздатної, компетентної, соціально мобільної особистості. Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних

знань, а й здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян. При такому розумінні освіта перестає бути «знаннєвою», раціонально-просвітницькою, стає механізмом плекання людини як творця і проектувальника свого життя.

Концепція «Нової української школи», що діє з 2018 року, зорієнтована на те, щоб випустити зі школи всебічно розвинену, здатну до критичного мислення, цілісну особистість, патріота з активною позицією, інноватора, спроможного змінювати навколишній світ та вчитися впродовж життя.

Перехід до компетентнісного підходу означає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі, у зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, умінь та навичок на формування й розвиток в учнів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях, на організацію освітнього процесу на основі тверезого урахування затребуваності навчальних досягнень випускника школи в суспільстві, забезпечення його спроможності відповідати реальним запитам швидко змінюваного ринку й мати сформований потенціал для швидкої безболісної інтеграції у суспільство. Перспективність компетентнісного підходу полягає в тому, що він передбачає високу готовність випускника школи до успішної діяльності в різних сферах життєтворчості.

Входження молодого покоління у глобалізований динамічний світ, у відкрите суспільство підносить роль життєвої і соціальної компетентності вихованців. Щоб знайти своє місце у житті, учень сучасного навчального закладу повинен володіти певними якостями, вміннями: швидко інтегруватись у сучасне суспільство; критично і творчо мислити; використовувати набуті знання і вміння для розв'язання проблем, вміти запобігати та виходити з будь-яких конфліктних ситуацій, життєвих проблем; бути здатними генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення; бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, вміти працювати в

команді; цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації в професійному і особистому плані, так і в інтересах суспільства, держави; уміти добувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення; бережливо ставитися до свого здоров'я і здоров'я інших як найвищої цінності; бути здатним до вибору альтернатив, що пропонує сучасне життя; вміти планувати стратегію власного життя, орієнтуватись у системі найрізноманітніших суперечливих і неоднозначних цінностей, визначити своє кредо і свій стиль.

Діяльність закладу освіти щодо розвитку життєвої компетентності поки що недостатньо ефективна. Тому в значній частині молоді, яка закінчує школу, спостерігаються несформованість відповідного рівня життєвої компетентності, соціального розвитку; низький рівень ініціативності, здатності до самостійного вирішення проблем; несформованість умінь вільно використовувати здобуті знання для розв'язання практичних завдань, аналізу нестандартних ситуацій; недостатній рівень усвідомлення власної ролі в суспільному житті.

Зміст, технології діяльності сучасної школи не в повній мірі дозволяють реалізувати компетентісно зорієнтовану парадигму освітньої діяльності. За такого підходу пріоритетний напрям розвитку особистості, здатної до самореалізації, творчого сприйняття світу та соціально значущої діяльності, перебуває у площині розв'язання проблем розвитку життєвої компетентності особистості учня та вчителя, технологізації цього процесу.

Експериментальна робота спрямована на створення інноваційної соціально-педагогічної системи гімназії, в якій учні не лише продуктивно і раціонально оволодіватимуть знаннями, усвідомлюючи їх, а й набудуть необхідних ключових компетенцій, умінь застосовувати їх на практиці в нових соціальних ситуаціях, розвинуть свої здібності, реалізують творчий потенціал, закладуть основи поступового переходу до самостійного навчання і регулювання своєї інтелектуальної діяльності. Проектування компетентісно спрямованого змісту

навчання, виховання в умовах інноваційного простору гімназії передбачає створення системи розвитку життєвої компетентності учнів, яка забезпечує нову якість освітнього процесу і розкриває цілісний характер досягнення життєвих результатів діяльності закладу освіти.

Об'єкт дослідження: створення орієнтованого інноваційного простору гімназії, спрямованого на виховання життєво компетентної, конкурентоздатної, соціально мобільної особистості.

Предмет дослідження: соціально-педагогічні умови і технології розвитку життєвої компетентності учнів в умовах інноваційного освітнього простору гімназії, освоєння життєзнавства як інтегрованої домінанти нової якості освіти.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка соціально-педагогічних умов і технологій розвитку життєвої компетентності учнів в умовах інноваційного освітнього простору гімназії.

Основні завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми у педагогічній теорії та практиці, освітній компаративістиці.
2. Осмислити сутність, зміст і структуру життєвої компетентності, показники і критерії її сформованості відповідно до вікових особливостей учнів гімназії.
3. Обґрунтувати репертуар розвитку ключових життєвих компетенцій із урахуванням сенситивних періодів розвитку і саморозвитку гімназистів.
4. Розробити та експериментально перевірити модель компетентнісно спрямованого інноваційного розвитку гімназії на засадах педагогіки і психології життєтворчості.
5. Теоретично обґрунтувати оптимальні соціально-педагогічні умови розвитку життєвої компетентності учнів гімназії, спроектувати технології її розвитку в умовах особистісно зорієнтованого інноваційного простору.
6. Визначити домінанти виховного простору, спрямованого на розширення можливостей компетентнісного вибору особистістю життєвого шляху.

Нормативно-правову основу експериментальної роботи становлять нормативно-правові документи з проблем розвитку середньої освіти, Закон про освіту, Концепція «Нова українська школа», Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти, положення педагогіки і психології життєтворчості, акмеології шкільної освіти.

Науково-педагогічні принципи, на основі яких здійснюватиметься дослідно-експериментальна робота, узгоджуються з загальними педагогічними принципами та віддзеркалюють сучасний рівень розвитку і напрями становлення загальної середньої освіти в Україні.

Очікувані результати:

1. Створення цілісного інноваційного освітнього простору гімназії, в якому забезпечуватимуться можливості для самореалізації творчого потенціалу педагогів, учнів, розвитку у них життєвої компетентності.
2. Становлення компетентісно спрямованого освітнього простору в єдності змістових, особистісних, виховних та управлінських складових.
3. Визначення ключових життєвих компетенцій для різних сфер життєдіяльної особистості.
4. Розроблення моделі розвитку життєвої компетентності (з урахуванням сенситивних періодів у розвитку).
5. Забезпечення життєзнавчої актуалізації змісту як його інтегральної складової.
6. Оволодінню вихованцями здатностями та технологіями проектування та розвитку життєвих компетенцій у найголовніших сферах життя.
7. Освоєння учнями інноваційної культури шляхом участі в життєвій та соціальній практиці, використання інноваційного досвіду старших поколінь.
8. Перебудова освітнього простору на життєтворчій основі, апробації інструментарію для оцінки рівня досягнень із різних параметрів життєвої компетентності.

Терміни проведення дослідження: вересень 2017 – грудень 2022 рр.

Експериментальна база: гімназія №59 імені О. М. Бойченка Голосіївського району міста Києва.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Наукові керівники:

*М.Ф.Войцехівський ,
директор Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, доцент;
І.В.Данилюк .,
декан факультету психології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор психологічних наук, професор;
С.В.Машикіна,
старший науковий співробітник НДЛ
експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій
Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук.*

Актуальність дослідно-експериментальної роботи обумовлюється потребою модернізації вітчизняної системи освіти відповідно до Концепції нової української школи. Розбудова громадянського суспільства та демократизації всіх сфер суспільного життя зумовлюють потребу всебічного розвитку партнерської взаємодії закладів освіти з родиною та громадою. Вітчизняна державна політика в цій сфері, як свідчить аналіз урядових документів про освіту, спрямовується на посилення ролі органів місцевого самоврядування, активізацією участі батьків, піклувальна рада, громадських організацій, фондів, засобів масової інформації як в управлінні закладами освіти, прогнозування їх розвитку, так і в забезпеченні якості освітніх послуг. Усе це ставить нові вимоги до рівня компетентності учасників освітнього процесу та їхньої готовності до налагодження ефективної взаємодії та співпраці. Одним зі шляхів вирішення означеної проблеми є впровадження у практику роботи вітчизняної школи навчально-методичного комплексу Lions Quest «Соціальні та емоційні компетенції XXI століття (далі «комплекс Lions Quest»), яка об'єднує родини, педагогів та громадськість задля допомоги учням у розвитку

життєвих компетенцій та громадських якостей у безпечному, турботливому і стабільному середовищі.

Особливістю комплексу Lions Quest є збалансовані академічне, соціальне, емоційне й етичне навчання у цілісному підході до освіти підлітків. В основу освітнього підходу покладено соціально емоційне навчання базових компетенцій, інтегроване з позитивною профілактикою, розвитком характеру особистості, навчання волонтерської діяльності, а також об'єднання зусиль учнів, колективу школи, родини і спільноти, що сприяє створенню максимально сприятливого освітнього середовища. Програма спрямована на розвиток компетенції підлітка у чотирьох головних сферах: самодисципліна, відповідальність, правильний вибір та повага до інших.

Реалізація комплексу Lions Quest включає декілька ключових елементів: навчальний план, волонтерська діяльність, створення сприятливого освітнього середовища, залучення родини та спільноти. Позитивною рисою пропонованого комплексу є закладена в його основу філософія взаємовідносин у навчальному середовищі школи: взаємозалежні стосунки між учнями, між учнями і дорослими, між дорослими; роль учителів як партнерів у освітньому процесі; партнерство з родинами. Разом із тим, означеннями є види навчальної діяльності у реалізації комплексу, що орієнтують на встановлення зв'язку зі спільнотою, родиною, предметами навчального плану та формування навичок поза межами уроку.

Важливим елементом реалізації комплексу Lions Quest є залучення родини. Партнерство між школою та родиною забезпечується постійним обміном інформацією та ідеями, заохоченням до обміну досвідом, також міркуваннями у процесі спрямування підлітків до опановування необхідними навичками. Визначаються чіткі форми заохочення батьків до проходження програм, такі як участь у роботі класу, створення громадської шкільної мережі, включення до команд із питань шкільного середовища і робота з вчителями, адміністрацією,

учнями та громадськістю заради створення позитивної навчальної атмосфери, організації заходів і подій, які розвивають навички, отримані в освітньому процесі.

Певною інновацією у вітчизняній педагогічній практиці може виявитись застосування освітньої методології реалізації волонтерських проєктів, передбачених комплексом Lions Quest, що служить створенню можливостей для учнів набувати й застосовувати академічні, соціальні, емоційні та етичні навички у вирішенні реальних проблем школи та спільноти, задоволенні реальних потреб школи та громадян.

Об'єкт дослідження: освітній процес у закладах загальної середньої.

Предмет дослідження: зміст та технологія розвитку соціально-емоційної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти за комплексом Lions Quest.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність технології розвитку соціально емоційної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти шляхом упровадження комплексу Lions Quest.

Відповідно до мети дослідження визначено такі *завдання:*

1. Теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови розвитку соціально-емоційної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти.
2. Здійснити аналіз змісту та технології розвитку соціально емоційної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти за комплексом Lions Quest.
3. Визначити критерії, показники та рівні сформованості соціальної емоційної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти.
4. Експериментально перевірити ефективність технології розвитку соціально емоційної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти за комплексом Lions Quest.

5. Узагальнити результати дослідження у наукових публікаціях із проблеми дослідження.

Очікувані результати:

Практичними результатами реалізації дослідно-експериментальної роботи є впровадження технології розвитку соціально-емоційної компетентності учнів за комплексом Lions Quest у практику вітчизняних закладів загальної середньої освіти.

Терміни проведення дослідження: 01.11.2017 – 01.11.2022 рр.

Експериментальна база: Середня загальноосвітня школа I-III ступенів №182 м. Києва, СШ №85, СЗШ №215, НВК №30 «ЕкоНад», Міжнародний фонд LionsClubs International Foundation, Інтереси якого в Україні представляє є громадська організація «Лайонс Клабс Інтернешнл – Україна».

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ З РОЗДІЛЬНИМ
НАВЧАННЯМ ХЛОПЦІВ І ДІВЧАТ У ЛІЦЕЇ-ІНТЕРНАТІ №23
«КАДЕТСЬКИЙ КОРПУС»

Науковий керівник:
М.Ф. Войцехівський ,
директор інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, доцент

Актуальність дослідно-експериментальної роботи: сучасна епоха, динамізм розвитку соціальних процесів поставили перед освітою принципово нові важливі завдання, від вирішення яких залежить успішний розвиток її культурно світоглядних аспектів загалом та оволодіння найновішими досягненнями. Потреба трансформації, реформування, приведення у відповідність із вимогами часу, освіта набула ознак самоочевидності. Перед сучасною українською освітою постало єдине

завдання: зберегти всі позитивні здобутки вітчизняного освітнього досвіду, а також збагатити його досягненнями міжнародних освітніх середовищ, котрі узгоджуються і служать орієнтирами для організації сфери освіти як цілісної системи підготовки школярів.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [10]. При цьому школа має допомогти молодим людям зорієнтуватися, обрати життєві орієнтири, усвідомити сутність і перспективу багатокультурних глобальних змін. Кожна сучасна людина має досягти не лише певного рівня фахових знань, але й уміти співпрацювати в команді, спілкуватися, ефективно застосовувати технології, приймати рішення, бути мобільною й адаптивною до суспільства.

На всіх етапах розвитку освіти Київської Русі, радянського простору та за роки Незалежності перевагу надавали різним формам організації освітнього процесу. Найбільш поширеними були дві моделі організації шкільного навчання: в одній – навчання дівчат і хлопців здійснюється спільно за єдиними програмами, а в іншій – для дівчат і хлопців існують роздільні класи, окремі школи, використовуються різні педагогічні підходи та програми. При цьому школа як соціальний інститут є транслятором існуючих цінностей і нормативів, у тому числі уявлень про роль чоловіка і жінки в суспільстві, що так важливо для умов сьогодення України.

Навчання в роздільних класах дозволяє робити акцент на вихованні жіночих та чоловічих рис характеру, правилах поведінки в соціумі та відповідні практичні навички. Але роздільне навчання не ставить за мету повністю відокремити хлопців від дівчаток. Така форма організації освітнього процесу передбачає спільну діяльність у позаурочний час. Тому найактуальнішим у розвитку особистості є врахування психофізіологічних відмінностей хлопців і дівчат, де важливе місце посідає підлітковий вік. Практичною основою для реалізації цього завдання може

слугувати модель роздільного навчання хлопців і дівчат у закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО) або в спеціальних закладах освіти.

В умовах реформування освітньої галузі у державному масштабі, осучаснення поглядів щодо ролі, місця й функцій управління як ЗЗСО в цілому, так і організації освітнього процесу з роздільним навчанням хлопців і дівчат у закладі загальної середньої освіти зокрема, виникає нагальна потреба в доцільних і результативних методах модернізації освітнього процесу засобами сучасних технологій.

Об'єкт дослідження: розвиток особистості в освітньому середовищі з роздільним навчанням хлопців і дівчат у закладі загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: організаційно-педагогічні засади забезпечення розвитку особистості в освітньому середовищі з роздільним навчанням хлопців і дівчат у ліцеї-інтернаті №23 «Кадетський корпус».

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці моделі організації освітнього процесу задля забезпечення розвитку особистості в освітньому середовищі з роздільним навчанням хлопців і дівчат у ліцеї-інтернаті №23 «Кадетський корпус».

Завдання дослідження:

1. Окреслити сутність та зміст роздільного навчання хлопців і дівчат у ЗЗСО в українській та закордонній літературі.
2. Схарактеризувати практика організації освітнього процесу з роздільним навчанням хлопців і дівчат у ЗЗСО.
3. Здійснити аналіз практики управління освітнім процесом із роздільним навчанням хлопців і дівчат у ліцеї-інтернаті №23 «Кадетський корпус».
4. Розробити модель організації освітнього середовища “Організаційно-педагогічні засади забезпечення розвитку особистості в освітньому середовищі з роздільним навчанням хлопців і дівчат у ліцеї-інтернаті №23 «Кадетський корпус».

5. Забезпечити реалізацію розробленої моделі відповідним науково-методичним, управлінським, психолого-педагогічним супроводом та необхідним матеріально-технічним оснащенням.
6. Розробити критерії оцінювання забезпечення якості освітнього процесу в умовах ліцею.
7. Здійснити експериментальну перевірку запровадження розробленої моделі школи щодо готовності ліцеїстів до особистої та соціальної самореалізації.
8. Залучити представників громадських організацій до проведення дослідно-експериментальної роботи.
9. Поширити отриманий педагогічний досвід.

Очікувані результати: розроблена, експериментально перевірена та впроваджена в ліцеї «Модель організації освітнього середовища з роздільним навчанням хлопців і дівчат», що є основою адаптації учнів до навчання на різних етапах шкільного життя, сприяє самовизначенню, самореалізації її особистості ліцеїстів, формуванню їхньої громадянської компетентності, забезпечує розвиток особистості в умовах суспільних змін.

Терміни проведення дослідження: квітень 2019 р. – червень 2024 р.

Експериментальна база: Ліцей-інтернат №23 «Кадетський корпус» Шевченківського району міста Києва.

ВПЛИВ ВПРАВ НА БАЛАМЕТРИЧНІЙ ДОШЦІ НА УСПІШНІСТЬ ДІТЕЙ У НАВЧАННІ

Науковий керівник:
О.В. Кочерга,
заступник директора Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат психологічних наук, доцент

Актуальність дослідження: природні особливості фізичного та психічного розвитку людини в цілому спрямовується на вирішення багатьох важливих завдань для забезпечення її якісного життя. Серед них можна виділити декілька найважливіших: збереження психічного та фізичного здоров'я, оптимальна працездатність (природовідповідність, мінімальні витрати енергетичних зусиль), та досягнення задоволення від будь-якої діяльності (гри, навчання, праці). Для успішного вирішення цих завдань необхідно розвивати сенсорні системи людини, які найшвидше можуть надіслати імпульс для активізації діяльності мозку і гармонізації діяльності його півкуль. Це потрібно для мінімізації зайвих енергетичних витрат.

Одна з сенсорних систем, яка розвиває і забезпечує мозок важливою інформацією, – це вестибулярна система. Рух стає основою буття людини, породжує її пізнавальні інструменти через почуття, мислення та уяву. Рухи тіла в тривимірному просторі визначаються тривимірним візуальним простором і тривимірним слухом, еволюціонуючи від початку створення сенсорних систем до організації мозку з вестибулярних сенсорних структур як до, так і після народження, особливо перше десятиліття життя.

Значна частина інтеграції різних сенсорних і моторних структур мозку і, що головне, відділів мозку відбувається до народження. Але вона може оптимально підтримуватись на належному рівні роботоздатності та вдосконалюватись, розширюючи діапазони власних дій (підвищуючи чутливість окремих аналізаторних систем). Це дозволяє ефективніше використовувати психофізіологічні задатки та розвивати психофізіологічні здібності людини.

Рухова і соматосенсорна системи, сенсорне положення системи очей, також сенсорний рух і розташування просторі використовують гравітаційну й інертну інформацію. Взаємодія цих систем із вестибулярною системою як тривимірною, інерційною та гравітаційною цілісністю дозволяє отримувати адекватне

сприймання навколишнього світу, а отже дозволяє приймати виважені рішення тих чи інших життєвих задач.

Координація всіх тимчасових процесів мозку, ймовірно, залежить від інерційного гравітаційного калібрування (за умови його відповідного вправлення та налаштування до відповідної роботи). Тобто інтеграція різних частин мозку, різних сенсорних відчуттів залежить від стабільного розвитку скроневої частини головного мозку. Існує висока ймовірність того, що калібрування скроневої частини головного мозку і його організація повинні розвиватися і вдосконалюватися завдяки силі тяжіння (за допомогою відповідних вправ).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати особливості психофізичного розвитку дитини та вікові можливості щодо використання дошки в навчальному процесі; розвивати позитивне ставлення педагогів і батьків до фізичної корекції розвитку дітей; розробити методику, спрямовану на визначення та фіксацію зміни у навчальному процесі при використанні кваліметричної дошки.

Об'єкт дослідження: розвиток фізичної та психічної сфери здоров'я дітей.

Предмет дослідження: вплив вестибулярної чутливості на розвиток фізичного та психічного здоров'я дітей та покращення якості навчальної діяльності учнів.

Завдання експерименту:

1. Дослідити особливості впливу рівноваги на загальний психологічний стан при виконанні вправ на баламетричній дошці.
2. Розробити та експериментально перевірити Експрес-комплекс вправ із використанням баламетричної дошки в умовах закладу загальної середньої освіти.
3. Провести спостереження за впливом вправ з використанням баламетричної дошки на підвищення якості навчальної діяльності дитини.
4. Розробити методику, спрямовану на визначення та фіксацію змін у психофізичних показниках розвитку людини при використанні баламетричної дошки та апробувати її.

5. Виробити методичні рекомендації щодо оптимального використання вправ при роботі на баламетричній дошці для учнів закладів загальної середньої освіти.

Очікувані результати: створення особливого середовища, що розвиватиме дитину і стимулюватиме процесуальний механізм у роботі її мозку, оптимізуватиме розвиток фізичного та психічного здоров'я дитини.

Термін проведення експерименту: січень 2016 – січень 2021 рр.

Експериментальна база: гімназія «Потенціал» Оболонського району м.Києва.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ ШКОЛИ-ІНТЕРНАТУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Науковий керівник:
Т.А.Манько,
директор спеціалізованої
школи-інтернату №14 м. Києва,
кандидат педагогічних наук

Актуальність дослідно-експериментальної роботи: різні соціальні зміни, що відбувається в усіх сферах суспільства неоднозначно впливають на розвиток підростаючої особистості. Формування гармонійної особистості учня є провідною проблемою Нової української школи. У сучасних умовах пріоритетна вимога надається громадянському, національному та патріотичному вихованню.

Школа є закладом освіти, головною метою якого є формування високоінтелектуальної, свідомої особистості, готової до конкурентного вибору свого місця в житті; виховання громадянина-патріота України; виховання поваги до національно-державних цінностей українського народу.

Складовою системи громадянського становлення учнів є патріотичне виховання, яке покликане виховувати в учня глибоке розуміння громадянського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини, спонукати до

фізичного самовдосконалення, а також вивчати традиції та героїчні сторінки історії українського народу.

Разом з тим педагогічна практика свідчить, що у патріотичному вихованні існують серйозні протиріччя між потребами суспільства та можливостями школи, сім'ї і, крім цього, недостатньо впроваджуються нові, інноваційні форми й методи виховної роботи, За допомогою яких формується особистість, патріотичні почуття дитини.

Отже, актуальність дослідження полягає в необхідності створення умов для формування особистості, яка усвідомлює свою приналежність до українського народу, зберігає і підтримує українські культурно-історичні традиції, шанобливо ставиться до рідних святинь та національних духовних надбань шляхом громадянської та правової освіти у межах морально-етичного кодексу учня; впровадження соціального проєктування, формування в учнівської молоді соціально-ціннісних орієнтирів, соціальної ментальності.

Об'єкт дослідження: патріотичне виховання старших підлітків школи-інтернату як невід'ємної складової освітнього процесу.

Предмет дослідження: педагогічні умови патріотичного виховання старших підлітків школи-інтернату засобами освітнього процесу.

Мета дослідження: визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови патріотичного виховання старших підлітків школи-інтернату в умовах Нової української школи засобами освітнього процесу.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу філософської, психологічної, соціальної, педагогічної літератури визначити сутність і структуру процесу виховання патріотизму старших підлітків школи-інтернату в освітньому процесі.
2. Визначити критерії й показники сформованості почуття патріотизму старших підлітків школи-інтернату.

3. З'ясувати стан проблеми на практиці.
4. Обґрунтувати педагогічні умови та розробити модель виховання патріотизму учнів школи-інтернату.
5. Здійснити експериментальну апробацію науково-методичного забезпечення процесу патріотичного виховання старших підлітків школи-інтернату.

Очікувані результати:

- старші підлітки школи-інтернату сформулюють необхідний рівень патріотичної свідомості, готовності до виконання громадянського та конституційного обов'язку;
- переорієнтація школи-інтернату на запити, потреби та інтереси патріотичного виховання відповідно до викликів Нової української школи;
- створення умов для реалізації творчого потенціалу учнів, спрямування їх на духовне, моральне, фізичне становлення та самовдосконалення;
- поліпшення роботи з вивчення і засвоєння духовних надбань національної та світової культури;
- створення цілісної безперервної системи патріотичного виховання як невід'ємної складової освітнього процесу в умовах нової української школи;
- опановування педагогами-практиками змісту, форм і методик виховання патріотизму у старших підлітків.

Терміни проведення дослідження: 2019 – 2021 рр.

Експериментальна база: Спеціалізована школа-інтернат I-II ступенів №14 м. Києва з поглибленим вивченням предметів художньо-естетичного циклу Дніпровського району м. Києва.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК

Науковий керівник:
В.І.Ковальчук,

*завідувач кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка,
доктор педагогічних наук, професор*

Актуальність та доцільність дослідження: в умовах розбудови й оновлення всіх сфер суспільного життя в Україні особливо важливою стає проблема формування сучасного лідера, який здатний об'єднати навколо себе людей для досягнення поставленої мети, продуктивно співпрацюючи з різними партнерами в команді, виконувати різні ролі та функції в колективі, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їхнього виконання. Тому проблема лідерства має стати найважливішою потребою сучасності і має вирішуватися вже зі школи. І як наслідок, суттєвим значенням для руху вперед стає усвідомлення основних принципів виявлення та виховання сучасних лідерів в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Не менш важливою проблемою сучасності постає проблема розвитку комунікативних навичок. Завдяки прогресу у сфері цифрових технологій учні швидко пристосовуються й опановують цифровими навичками, та, з іншого боку, світ, перетворившись у глобальне ігрове поле, негативно впливає не тільки на розвиток ментального й емоційного інтелекту, а й призводить до негативних наслідків у нормах спілкування. Тому успішними в майбутньому стануть діти, які не тільки оволодіють цифровими навичками, а й навчатися слухати, створювати команду, вмітимуть поставити себе на місце іншого, зможуть урівноважувати погляди та здібності різних людей.

Процеси входження України в Європейський і світовий освітній простір вимагають проведення модернізації її змісту освіти в контексті її відповідності сучасним потребам. Україна розпочала цей шлях, реформа загальної середньої освіти орієнтована на те, щоб підготувати всебічно розвинену, здатну до критичного мислення цілісну особистість, патріота з активною життєвою позицією, інноватора, здатного змінювати навколишній світ та вчитися впродовж життя,

визначати своє місце в соціально-економічних процесах, що відбуваються в суспільстві; використовувати міжособистісні навички та навички вирішення проблем для впливу на інших та вивести їх до мети. Залишаючи шкільні стіни, сьогоднішній випускник має підходити до будь-якої справи творчо, гнучко та зі власним баченням, орієнтуватися в інформаційному просторі та користуватися сучасною технікою, бути ініціативним та відповідальним, співпрацюючи з іншими та бути лідером.

Формування лідерських якостей в учнів закладів загальної середньої освіти набуває актуальності та потребує сучасних, організаційно-педагогічних умов формування зазначеної якості.

Аналіз наукової літератури та педагогічної практики діяльності закладів загальної середньої освіти дозволив виявити низку суперечностей між:

- зростанням вимог суспільства і держави до фахівців нової формації та недостатньою орієнтацією освітнього процесу на формування лідерських навичок учнів;
- суспільною значущістю формування в учнів лідерських навичок у закладі загальної середньої освіти та неефективною практичною організацією цього процесу;
- значним потенціалом освітнього процесу в формуванні в учнів лідерських навичок у закладі загальної середньої освіти та його недостатнім використанням на практиці;
- прагнення учнів закладів загальної середньої освіти до набуття лідерських навичок та відсутністю організаційно-педагогічних умов їхнього формування;
- необхідністю формування в учнів лідерських навичок та недостатньою розробленістю змісту, форм і методів такої діяльності.

Об'єкт дослідження: створення освітнього середовища ліцею, сприятливого для формування в учнів лідерських навичок.

Предмет дослідження: організаційно-педагогічні умови формування й розвитку в учнів лідерських навичок.

Мета дослідження: розроблення, наукове обґрунтування й експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування й розвитку в учнів лідерських навичок.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати вітчизняний та закордонний досвід із проблеми дослідження та на його основі науково обґрунтувати зміст, структуру, показники та рівні сформованості в учнів лідерських навичок.
2. Обґрунтувати педагогічні умови та розробити Модель формування лідерських навичок учнів.
3. Експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови формування лідерських навичок учнів.
4. Розробити та впровадити навчально-методичне забезпечення процесу формування лідерських навичок в учнів.
5. Узагальнити результати експериментального дослідження.

Терміни проведення експерименту: 2020-2025 рр.

Експериментальна база: Комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс «Спеціалізована школа І-ІІ ступенів-ліцей №157 Оболонського району міста Києва».

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Науковий керівник:

О.В.Дудар,

викладач кафедри історичної та громадянської освіти

Інституту післядипломної освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка,

Актуальність дослідно-експериментальної роботи

Реформування та гуманізація навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти України вимагає перегляду підходів до організації співпраці педагогів та музеїв. Нові стандарти в системі освіти України потребують відповідних підходів до реалізації змісту навчання, зокрема інтенсифікації різних форм освітньої діяльності, активнішого запровадження компетентнісного та діяльнісного підходів. Усе, що зазначене вище, стосується і викладання предметів суспільно-гуманітарного циклу, зокрема вивчення історії.

Музеї, зокрема історичні, володіють багатими колекціями, робота з якими дає змогу полегшити сприйняття учнями фактичного матеріалу, урізноманітнити методи та форми навчальної діяльності. Окрім того, у музеях створюються умови для реалізації особистісно орієнтованого підходу до навчання історії. Кожен учасник може проявити себе і використовувати зручні прийоми запам'ятовування чи закріплення матеріалу. Проведення заняття буде максимально спрямоване на налагодження ефективної учнівської діяльності: педагоги створюють такі навчальні ситуації, які мотивували б учнів до самостійного здобуття інформації, її аналізу та узагальнення.

Проведення занять на основі методів музейної педагогіки відповідає принципам, на яких ґрунтується чинна навчальна програма «Історія України, Всесвітня історія». Обрана для педагогічного експерименту тема «Музейна педагогіка на уроках історії» є актуальною для вивчення в перебігу дослідно-експериментальної роботи.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання музейної педагогіки для модернізації, інтенсифікації та оптимізації викладання курсу історії на базі музеїв м. Києва, зокрема Національного музею історії України, розробки методичних рекомендацій щодо формування історичної компетентності засобами музейної педагогіки.

Завдання дослідження:

1. Дослідити актуальні публікації з зазначеного питання та провести аналіз наявних проблем у практиці організації уроків історії в музеї.
2. Обґрунтувати ефективність використання музейної педагогіки в процесі навчання історії України.
3. Вивчити особливості практичної організації, змістовного наповнення та якісної співпраці учнів, педагогів та музейних працівників.
4. Розробити та апробувати цикл уроків історії України для 5-11 класів.
5. Розробити тематичні збірники завдань з історії України, які можуть бути використані як під час роботи в музеї, так і для самостійної підготовки учнів.
6. Розробити науково-методичні рекомендації щодо впровадження музейної педагогіки в практику роботи закладів загальної середньої освіти.

Очікувані результати дослідження:

1. Створення інноваційної системи роботи з учнями музеях, що дозволить якісно змінювати ставлення школярів до уроків історії.
2. Оптимізація роботи з історичними джерелами.
3. Стимулювання розвитку творчого та креативного мислення учнів.
4. Конкретні навчальні методики, що змінюють форми й методи навчання, оптимізують засоби навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу.

Терміни проведення дослідження: 2019-2024 рр.

Експериментальна база: Товариство з обмеженою відповідальністю «Ліцей політики, економіки, права та іноземних мов» м. Києва.

**УПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ
В СТАРШИХ КЛАСАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
М. КИЄВА**

*Науковий керівник:
Я.Ю.Якунін,*

*доцент кафедри методики природничо-математичної освіти
та технологій
Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат хімічних наук*

Актуальність дослідно-експериментального дослідження: розвиток демократії в умовах розбудови правової держави тісно пов'язаний із правом громадян до вибору. Вибірка громадської позиції відстоювання власних інтересів і життєвих цінностей передбачає високий рівень свідомої відповідальності громадян за долю всієї держави. Завдання щодо формування цих якостей особистості держава покладає на освітні установи.

У затвердженій Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 334/94 «Національній доктрині розвитку освіти» (розділ 1, пункт 2) [25] серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку освіти — різноманітність типів навчальних закладів, варіативність навчальних програм, індивідуалізація навчання та виховання.

Національна державна програма «Освіта: Україна XXI століття»[15] визначає пріоритетні напрями реформування загальної середньої освіти. Серед них встановлення раціонального співвідношення між його гуманітарними та природничо-математичними складовими середньої освіти; запровадження системи варіативного навчання і виховання відповідно до особистісних потреб і здібностей учнів; розвиток системи загальноосвітніх навчальних закладів нового покоління. Сучасна старша школа функціонує як профільна. Це створює умови для реалізації диференційованого підходу до навчання та врахування індивідуальної траєкторії розвитку учнів. Профільність навчання визначається з урахуванням освітніх потреб учнів та їхніх батьків, технічних, матеріальних, кадрових можливостей школи, перспектив здобуття подальшої освіти випускниками школи.

Навчальна й психологічна підготовка учнів до профільного навчання та отримання майбутньої професії – процес безперервний. Однак досвід роботи зі

старшокласниками свідчить, що у більшості учнів протягом останніх років навчання відбувається зміна пріоритетів щодо вибору майбутньої професії, а це призводить до невідповідності раніше обраного профілю предметів, що вивчаються в старшій школі.

Із метою активізації процесу впровадження профільного навчання Міністерство освіти та науки України була прийнята галузева програма впровадження профільного навчання на 2008-2010 рр. (затверджено колегією Міністерства освіти та науки України, протокол №4/11-2 від 24.04.2008 р.), що має на меті «...створення умов для диференціації змісту навчання старшокласників, можливостей для побудови учнями індивідуальних освітніх програм, забезпечення поглибленого вивчення окремих предметів». Одним із заходів щодо реалізації Програми впровадження профільного навчання на 2008-2010 рр. було впровадження різних форм профільного навчання та технології освітнього процесу в профільній школі.

Об'єкт дослідження: впровадження системи мультипрофільного навчання у ЗЗСО м. Києва.

Предмет дослідження: організаційно-педагогічні умови та система психолого-педагогічного супроводу мультипрофільного навчання в ЗЗСО м. Києва.

Мета дослідження: експериментальна перевірка ефективності впровадження системи мульти профільного навчання в умовах ЗЗСО м. Києва.

Основні завдання дослідження:

1. Розробити методiku формування динамічних учнівських груп учнів старших класів.
2. Адаптувати та узгодити навчальні та освітні програми для профільних динамічних груп учнів старших класів.
3. Забезпечити науково-методичну підготовку вчителів (інструктажі, консультації, методичні наради тощо) для роботи в учнівських динамічних групах в умовах мультипрофільного навчання.

4. Скласти та впровадити індивідуальний графік навчання школярів в умовах мультипрофільності закладу освіти.
5. Визначити та здійснити необхідні заходи для попередньої підготовки учнів до навчання у динамічних учнівських групах.
6. Вивчити мотиваційну та психологічну готовність учнів до вибору профілю навчання.
7. Обрати та запровадити ефективні методики вивчення запитів учнів та їхніх батьків щодо профілізації в умовах мультипрофільного навчання.
8. Здійснювати моніторинг та аналіз психологічного стану та якості навчальних досягнень учнів як головних показників успішності реалізації експериментально-дослідної роботи;
9. Розробити рекомендації для керівників ЗЗСО щодо особливостей організації профільного навчання у старших класах закладів загальної середньої освіти м. Києва.

Очікувані результати:

Створення системи мультипрофільного навчання у ЗЗСО сприятиме в учнів:

- формуванню високої мотивації до навчання як наслідку власного вибору, зроблено на підставі особистих якостей і здібностей;
- формуванню якісних освітніх компетентностей шляхом зниження психологічного напруження, раціонального розподілу навчального навантаження, свідомого вибору глибини вивчення шкільних предметів;
- зростанню якості самостійної діяльності шляхом побудови індивідуальної траєкторії навчання, відповідальності за власні вчинки й наслідки особистого вибору;
- вихованню відповідального ставлення до вибору майбутньої професії через можливість змінювати профіль навчання і перевірити власні здібності.

Створення системи мультипрофільного навчання у ЗЗСО сприятиме в учителів:

- сприятиме зростанню рівня професійної майстерності шляхом урізноманітнення видів і рівнів роботи з учнями та мотивації до підвищення якості викладання і створення привабливих умов навчання для учнів саме за своїм профілем; поліпшенню умов праці шляхом оптимізації кількості учнів у класі.

Терміни проведення дослідження: 2016-2021 рр.

Експериментальна база дослідження: Школа І-ІІІ ступенів №8 Оболонського району м.Києва, Школа І-ІІІ ступенів № 249 Деснянського району м.Києва, Спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 250 з поглибленим вивченням математики Деснянського району м.Києва.

Терміни проведення дослідження: 2017 – 2021 рр.

Експериментальна база дослідження: Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів «Гімназія №107 «Введенська» Подільського району м.Києва, Школа І-ІІІ ступенів №292 імені гетьмана України Івана Мазепи Деснянського району м. Києва.

Терміни проведення дослідження: 2017-2022 рр.

Експериментальна база дослідження: Спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №277 з поглибленим вивченням англійської мови Деснянського району м. Києва.

Терміни проведення дослідження: травень 2019 р. – травень 2024р.

Експериментальна база дослідження: заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів «Середня загальноосвітня школа №243» Подільського району м. Києва.

Терміни проведення дослідження: 2018-2022 (23) рр.

Експериментальна база дослідження: Середня загальноосвітня школа №162 Святошинського району м. Києва, Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів «Гімназія № 34 «Либідь» ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДОПРОФІЛЬНОГО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗЗСО

*Науковий керівник:
Я.Ю. Якунін,
доцент кафедри методики
природничо-математичної освіти
та технологій Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат хімічних наук*

Актуальність дослідно-експериментального дослідження: у час реформуванні середньої освіти в Україні найактуальнішою проблемою є впровадження профільного і допрофільного навчання в напрямку забезпечення її варіативності, широкій диференціації та індивідуалізації навчання, відповідності змісту освітніх запитам та інтересам учнів.

У затвердженій указом Президента України від 17.04.2002 р. № 334/94 «Національній доктрині розвитку освіти» [25] (розділ 1, п.2) серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку освіти – різноманітність типів навчальних закладів, варіативність навчальних програм, індивідуалізація навчання та виховання.

Національна державна програма «Освіта: Україна XXI століття» [15] визначає пріоритетні напрями реформування загальної середньої освіти. Серед них встановлення раціонального співвідношення між гуманітарними та природничо-математичної складовими базової освіти; запровадження системи варіантного навчання і виховання відповідно до особистісних потреб і здібностей учнів; розвиток системи загальноосвітніх навчальних закладів нового покоління.

Сучасна освітня ситуація вимагає забезпечення організації профільного навчання в старшій школі. Ефективність залежить від змісту та якості допрофільної підготовки шляхом вибору індивідуальної освітньої траєкторії учня в умовах навчального закладу. Законодавче закріплення профільності старшої школи в Україні є прогресивним кроком у напрямку забезпечення її варіативності, широкої

диференціації та індивідуалізації навчання, відповідності змісту освітнім запитам та інтересам учнів.

Особлива увага приділяється організації навчального процесу таким чином, щоб кожна дитина здобула впродовж навчання в школі набутий практичний досвід, який відповідав би її інтересам та здібностям.

у наш період ми часто зустрічаємося з тим, що учні, які мають нахил до вивчення окремих предметів, не цікавляться іншими і не вбачають їх актуальними для свого подальшого розвитку. Одним зі шляхів розв'язання даної проблеми є впровадження диференційованого допрофільного навчання шляхом вибору індивідуальної освітньої траєкторії учня. Це дає можливість здійснювати навчання в умовах поділу учнів паралелі на групи за інтересами.

Добровільне диференційоване навчання, модель якого пропонують науковці, передбачає:

- створення мобільних груп всередині паралелі класів, навчання в яких обирає учень враховуючи рекомендації батьків вчителів психологічної служби для поглибленого вивчення окремих предметів;
- забезпечення умов для самовизначення учнів 8-9 класів, формування готовності до свідомого вибору майбутнього профільного навчання;
- індивідуалізація освітнього процесу в 8-9 в класах;
- забезпечення високої мотивації учнів до поглибленого вивчення окремих предметів у мобільних групах;
- використання інтегральної технології освітнього процесу та продуктивної технології навчання (за І.П. Підласим) [17].

Мета дослідження: експериментальне дослідження ефективності впровадження системи до профільного диференційованого навчання в умовах ЗЗСО м. Києва.

Об'єкт дослідження: організаційно-педагогічні умови впровадження системи добровільного диференційованого навчання в умовах ЗЗСО.

Предмет дослідження: Система психолого-педагогічного супроводу до профільного диференційованого навчання в умовах ЗНЗ I-III ступенів «Гімназія №34 «Либідь» ім. Віктора Максименка Подільського району міста Києва.

Основні завдання дослідження:

1. Розробити та узгодити експериментальні навчальні плани для учнів 8-9 класів.
2. Забезпечити науково-методичну підготовку вчителів (інструктажі консультації методичні наради тощо) для роботи в мобільних добровільних групах.
3. Скласти і впровадити індивідуальний графік навчання школярів в умовах закладу освіти.
4. Визначити і здійснити необхідні заходи для попередньої підготовки учнів до навчання у добровільних мобільних групах.
5. Вивчити мотиваційну та психологічну готовність учнів до вибору поглибленого вивчення окремих предметів навчання.
6. Здійснювати моніторинг та аналіз психологічного стану та якості навчальних досягнень учнів як головних показників успішності реалізації експериментально дослідної роботи.

Очікувані результати:

Створення системи добровільного диференційованого навчання у 8-9 класах допомагає *учням:*

- у формуванні високої мотивації до навчання як наслідку власного вибору, розробленому на підставі особистих якостей і здібностей;
- у формуванні якісних освітніх компетентностей за рахунок зниження психологічного напруження, раціонального розподілу навчального навантаження, свідомого вибору глибини вивчення шкільних предметів;
- у зростанні рівня якості самостійної діяльності шляхом побудови індивідуальної траєкторії навчання;

- у вихованні відчуття відповідальності за власні вчинки і наслідки особистого вибору;
- у вихованні відповідального ставлення до вибору майбутнього профільного навчання через можливість змінювати вивчення навчальних предметів на поглибленому рівні і перевірити власні здібності;

Створення системи добровільного диференційованого навчання у 8-9 класах допомагає *учителям*:

- у підвищенні рівня професійної майстерності шляхом урізноманітнення видів і рівнів роботи з учнями;
- у мотивації до підвищення якості викладання і створення привабливих умов навчання у допрофільних групах;
- у поліпшенні умов праці шляхом комплектування оптимальної кількості учнів у групі.

Терміни проведення дослідження: 2017-2021 рр.

Експериментальна база дослідження: НВК №240 «Соціум» .

Терміни проведення дослідження: 2018-2022 рр.

Експериментальна база дослідження: ЗЗСО № 8 Оболонського району, ЗЗСО № 80 Печерського району.

Терміни проведення дослідження: квітень 2019 р. - червень 2023 р.

Експериментальна база дослідження: СЗШ № 231 Оболонського району м. Києва, СЗШ № 232 Оболонського району м. Києва, ЗНЗ I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь» ім. Віктора Максименка Подільського району міста Києва, Спеціалізована школа №210 Оболонського району м. Києва.

РОЗБУДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ДИСТАНЦІЙНИМ НАВЧАННЯМ

*Науковий керівник:
М.Ф.Войцехівський,
директор інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, доцент*

*Науковий консультант:
І.П.Воротникова,
завідувачка кафедри природничо-математичної освіти і технологій
Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидатка педагогічних наук, доцентка*

Актуальність та доцільність дослідження підтверджуються низкою нормативних документів, серед яких Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [16], Проєкт «Цифрової адженди України - 2020» [24] (грудень 2016, 90 с.), Концепція розвитку електронного урядування в Україні-2020 [13], де визначено стратегії цифровізації суспільства й освіти та важливість створення цифрового інформаційного простору України.

У законі «Про освіту» [10], зазначається, що «кожен має право на доступ до публічних освітніх, наукових та інформаційних ресурсів». Міністерство освіти і науки України розробила низку заходів з метою цифровізація освіти. всі вони спрямовані на те, щоб зробити освіту цікавою, доступною і якісною для молодого покоління.

Організація інформаційно-освітнього середовища в умовах цифровізації освіти, викликів суспільства в умовах карантинних обмежень потребує системного використання цифрових технологій, розвитку інфраструктури для реалізації дистанційної та змішаної форм навчання, сучасних мультимедійних та інтерактивних засобів навчання.

Затвердження Державного стандарту базової середньої освіти продовжує реалізацію реформи “Нова українська школа” у 5-9 класах. Одним із завдань проєкту “Нова українська школа” є створення електронних освітніх ресурсів (ЕОР)

— електронних навчальних і методичних матеріалів для учнів, учителів, батьків і керівників навчальних закладів. [2;12]

Прийняття «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» [19], яке затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року № 1115 і зареєстровано в Міністерстві юстиції 28 вересня 2020 року за № 941/35224 розширило можливості для дистанційного навчання учнів як за дистанційною формою здобуття освіти, так і при використанні технологій дистанційного навчання в інших формах здобуття освіти.

Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [8] визначає, що одним із пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати й накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися й обмінюватись ними.

За даними Департаменту освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) у період всеохоплюючого дистанційного навчання електронні журнали, щоденники використовували 64% закладів загальної середньої освіти міста. З першого вересня 2020 року у початковій школі столичних закладів освіти відповідно до наказу ДОН м. Києва №118 від 30.06.2020 року [14] запроваджуються електронні класні журнали.

Створення єдиного інформаційного освітнього середовища закладу загальної середньої освіти, яке забезпечує й інформаційну безпеку і співпрацю всіх учасників освітнього процесу реалізує е-навчання, ведення та використання е-журналів та е-щоденників, дозволить забезпечити якісну освіту учнів.

Під інформаційним освітнім середовищем закладу загальної середньої освіти розуміємо цілеспрямовано побудовану інноваційну педагогічну систему в освітній діяльності школи, створену на основі сучасних педагогічних, інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологіях й інтеграції комп'ютерно

орієнтованих засобів з навчально-методичним забезпеченням, яке надає можливості інтеграції й співпраці учасників освітнього процесу та забезпечує якісну освіту за різними формами навчання.

В умовах використання інформаційного-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти на основі використання єдиної системи управління дистанційним навчанням можна забезпечити:

- гнучкість і адаптивність навчального процесу до потреб і можливостей учнів у зручні як для вчителя, так і для учня час, місце, темп роботи;
- реалізацію дистанційного навчання синхронному та асинхронному режимі;
- запровадження змішаного навчання в умовах карантинних обмежень для роботи з обдарованими учнями або учнями з особливими потребами;
- модульність побудови навчальних програм, створення бібліотек електронних освітніх ресурсів;
- нову роль учителя, який координує навчально-пізнавальний процес, коригує курс, який викладає, керує навчальними проєктами, перевіряє поточні завдання, управляє навчальними групами та забезпечує взаємопідтримку, взаємооцінювання, формує навички вчитися самостійно, запроваджує формувальне оцінювання тощо;
- спеціалізовані форми контролю якості навчальних досягнень: традиції форми контроль та дистанційні (співбесіди, практичні, проєктні роботи, робота в середовищі комп'ютерних інтелектуальних тестових системах тощо);
- використання інтерактивних елементів (гейміфіковані завдання, 3Д моделі, підказки, навчальні ігри тощо).

Засобами, які допоможуть розв'язати поставлені завдання, є системи управління дистанційним навчанням “EDDY”, яка надає інструменти для проведення вебінарів, хмарні сервіси для збереження даних та створення кабінетів учнів, вчителів, адміністрації. Інструменти платформи відкривають широкі

можливості для включення дитини в усі освітні й виховні процеси навчального закладу.

Платформа дозволяє для створення уроків використовувати інтерактивні елементи та 3Д-моделі, відеоконтент із бібліотек тощо.

У перебігу експерименту з використанням вибраних середовищ і сервісів можливо буде:

- забезпечити різнорівневий доступ учасників освітнього процесу (учні, батьки, вчителі, адміністрація) до інформації навчального закладу відповідно до функціональних обов'язків (уроки, е-щоденник, е-журнал, розклад, статистика тощо);
- передавати інформацію без установки додаткового програмного забезпечення;
- використовувати мобільний додаток для зручності використання платформи з різних гаджетів;
- створити сторінку освітнього закладу (інформація про заклад, експеримент тощо);
- організувати живе аудіо/ відео спілкування (учні можуть розмовляти з іншими, малювати та писати на дошці);
- організувати співпрацю учнів, які займаються он-лайн між собою та з тими, хто відвідують уроки офлайн;
- використовувати дошку з інтегрованими математичними документами;
- приймати та надсилати завдання у будь-якому зручному форматі: автоматизована перевірка різнорівневих тестових завдань різних форматів із можливостями встановити час тестування, додати відео та зображення тощо;
- вставляти документи і синхронно та спільно працювати з ними в таких форматах;

- організувати інтерактивний віртуальний клас-місце в мережі, де вчителі та учні підключені до загальної робочої області, мають середовища для спілкування та розміщення матеріалів;
- навчати учнів за дистанційною та змішаною формою навчання;
- зберігати на сервері всі е-уроки та матеріали до них (вебінари, презентації, дидактичні матеріали) і використовувати їх для подальшого аналізу та використання учнями;
- створювати медіатеку найкращих уроків вчителів школи;
- створити електронний документообіг (е-журнали, обмін документами).

Основним способом має бути організація асинхронної та синхронної роботи

з учнями:

- одночасна робота вчителя з класом і учнем, який знаходиться вдома;
- організації змішаного навчання, в якому учні отримують інформацію з е-ресурсів, а потім консультуються у вчителя, моделі перевернутого класу;
- онлайн консультування, тестування тощо;
- організація спільної роботи онлайн.

Запровадження е-навчання потребує додаткових умінь і навичок від учителів та учнів. Зокрема *вчителю потрібно:*

- підвищити рівень цифрової компетентності щодо організації е-навчання за різними формами (дистанційною і змішаною);
- створити навчально-методичне забезпечення запровадження е-навчання за допомогою платформи “EDDY”;
- організувати урок з урахуванням прогресу учнів.

Учням потрібно:

- навчитися працювати он-лайн, знаходячись поза класом;
- бути психологічно готовим до роботи у відео режимі;

- уміти використовувати цифрові інструменти для співпраці, оцінювання; самостійно завантажувати відповіді, проходити відповіді, користуватися е-ресурсами.

Об'єкт дослідження: використання системи управління дистанційним навчанням в освітньому процесі школи.

Предмет дослідження: розбудова інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти за умови використання системи управління дистанційним навчанням.

Мета дослідження: науково обґрунтувати й розробити модель інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти для учнів 5-11 класів та експериментально перевірити її ефективність із використанням системи управління дистанційним навчанням “EDDY”.

Основні завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз способів і засобів організації інформаційного освітнього середовища школи.
2. Проаналізувати можливості використання цифрових інструментів та систем управління дистанційним навчанням для забезпечення якісної освіти учнів за дистанційною та змішаною формами навчання, організації її електронної взаємодії учасників освітнього процесу, збереження результатів оцінювання навчальної діяльності учнів (е-журнали, е-щоденники) та створення медіатеки електронних уроків учителів.
3. Розробити критерії оцінювання е-уроків, розроблених і розміщених на платформі “EDDY”.
4. Розробити та апробувати модель ІОС школи зі створення електронних інтерактивних уроків, е-навчання учнів, збереження результатів навчальної діяльності (портфоліо, е-щоденники, е-журнали).
5. Експериментально перевірити ефективність створеної моделі.

6. Розробити методичні рекомендації щодо створення і використання е-уроків на основі використання системи управління дистанційним навчанням.

7. Розробити методичні рекомендації щодо використання системи управління дистанційним навчанням для створення та розбудови інформаційно-освітнього середовища школи.

Очікувані результати:

1. Розробка моделі інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти за умови використання системи управління дистанційним навчанням.
2. Організація рівного доступу дітей до якісної освіти.
3. Підвищення рівня цифрової компетентності вчителів і учнів.
4. Розробка методичних рекомендацій щодо використання системи управління дистанційним навчанням для створення та розбудови інформаційно-освітнього середовища школи.
5. Соціалізація дітей засобами ІОС, надання можливості навчатися за різними формами навчання.
6. Підвищення професійної майстерності вчителів.
7. Поширення педагогічного досвіду серед педагогічних працівників міста Києва, регіонів.
8. Позитивні зміни у ставленні суспільства до дистанційного та змішаного навчання, використання систем управління дистанційне навчання.

Терміни проведення дослідження: грудень 2020 р. — червень 2023 р.

Експериментальна база: спеціалізована школа №65, спеціалізована школа №137, НВК №176, Спеціалізована школа №246, спеціалізована школа №265, спеціалізована школа №98, Гімназія №237, Гімназія №267, «Вечірня (змінна) школа II-III ступенів №18», Школа I-III ступенів №218, економіко-правовий ліцей, еколого-природничий ліцей № 116, гімназія біотехнологій №177, Школа №101,

спеціалізована школа №185, спеціалізована школа №254, Міжшкільний навчально-виробничий комбінат.

Терміни проведення дослідження: 2021-2023 рр.

Експериментальна база: Школа I-III ступенів №276 Деснянського р-ну м. Києва, спеціалізована школа №210 Оболонського р-ну м. Києва, спеціалізована школа №131 Святошинського р-ну м. Києва.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ Е-НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Науковий керівник:
І.П. Воротникова., завідувачка кафедри
природничо-математичної освіти та технологій
Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидатка педагогічних наук, доцентка

Актуальність дослідно-експериментальної роботи: створення ефективної системи національної освіти, здатної забезпечити потреби інноваційного розвитку економіки країни, визначено основним напрямом проекту Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [16], а саме: модернізація структури, змісту й організації освіти на засадах компетентнісного підходу; розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі; інформатизація освіти, удосконалення інформаційного забезпечення освіти й науки; створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти; інтегрування національної системи освіти в Європейський і світовий новий освітній простір.

Експерти ЮНЕСКО вважають, що для відповідності кваліфікації працівників до рівня інформаційного суспільства, необхідно впровадження в освітній процес електронного навчання, що орієнтує учнів і студентів на новий стиль освіти та сприяє розвитку їхніх умінь та навичок для подальшого навчання протягом усього життя. Електронне навчання (Е-навчання) — система навчання за допомогою

інформаційних, електронних технологій часто тлумачиться, як синонім таких понять: правила на комп'ютера, дистанційне навчання, мережеве навчання, віртуальне навчання, мультимедійне навчання, мобільне навчання [14]. За визначенням фахівців ЮНЕСКО: «e-Learning – навчання за допомогою Інтернет і мультимедіа».

Інформатизація освіти — процес підготовки людини до повноцінного життя в умовах інформаційного суспільства. залучення учнів до е- навчання: підготовка учня до використання сучасних гаджетів, е- підручників, проектно- дослідних, інтерактивних методів роботи за допомогою комп'ютерної техніки, дозволяє учневі пройти особистісний шлях від задуму, ідеї, моєї образу до створення результату, втіленого у форму з його практичною реалізацією та формує його соціальні компетентності.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє переходу навчального контенту до електронного формату. Більшість видавництв вже використовують електронні версії шкільних підручників. Це дозволяє учням при наявності планшета чи ноутбука завантажити всі версії підручників і використовувати на уроках і вдома.

Змінюються підходи до передачі інформації: одностороння передача інформації, але уже не вчителем, а учнем вчителю, яку він раніше отримав від вчителя, певною мірою проявляється зворотній зв'язок — питання від учня до вчителя, питання вчителя до учня, що розвивають творче мислення та сприяють підвищенню мотивації до самоосвіти, самореалізації її та саморозвитку.

Індивідуалізація навчання дітей в умовах інформаційного суспільства вимагає використання продуктивних індивідуальних методів навчання, які полягають у тому, що учень переважно стає суб'єктом навчання, вступає в діалог з учителем, виконують творчі, проблемні завдання. Вчитель змінює роль носія інформації на тьютора, експерта, супервізора. Цю ідею можливо реалізувати за

наявності комп'ютерної техніки, інтернету, інформаційно-освітнього середовища навчального закладу та е-контенту.

Технології, в якій кожен учень і вчитель має свій власний комп'ютерний пристрій, змінюють методи проведення уроків і можуть забезпечити індивідуалізацію навчання, автоматизацію перевірки знань (тестування), використання технології «перевернутого класу» та інші.

Велика увага вчителя, який працює у технології 1:1, надається визначенню нових підходів до організації навчання, що дає змогу за рахунок змін у структурі, змісті й організації освітнього процесу повніше враховувати інтереси, нахили й здібності учнів, їхні можливості.

До переваг навчання, що проводиться з використанням технологій електронного навчання, відносять:

1. Персоніфікацію: учень, який використовує технологію електронного навчання, може самостійно визначити швидкість вивчення навчального матеріалу; визначити, коли він хоче проходити навчання; визначити, які саме розділи навчального матеріалу і в якій послідовності йому необхідно вивчити.
2. Можливість для вчителя комбінувати навчальний контент, адаптований під конкретного учня (е- підручник, е- книга, електронні засоби навчання).
3. Можливість отримати більше інформації, необхідної для оцінки знань, навичок й умінь, напрацьованих у результаті проведеного навчання. У тому числі: час витрачається на запитання, кількість проб запитання або завдання, які викликали найбільше труднощів тощо. Наявність такої інформації дозволяє набагато чіткіше управляти проведеним навчанням.
4. Використання широкого діапазону різноманітних засобів навчання.
5. За наявності мережевого об'єднання комп'ютерів (нетбуків, планшетів) побудова ефективної системи управління навчанням побудованої на можливості збору значно ширшої інформації (використання Classe Room).

Характерною рисою електронного навчання є використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобів навчання. На теперішній час електронне навчання стає невід'ємною частиною освітнього процесу. До його складу можна віднести електронні курси, електронні бібліотеки, нові програми та системи навчання.

Елементи е- навчання:

- самостійна робота з електронними матеріалами (е-підручником), використання персонального комп'ютера, КПК, мобільного телефону, нетбука, планшета;
- формування та підвищення інформаційної культури всіх учасників освітнього процесу;
- можливість розвитку навчальних е-ресурсів;
- можливість дистанційної взаємодії учнів із вчителем;
- створення розподіленої спільноти користувачів (соціальних мереж) для проведення віртуальної навчальної діяльності;
- доставка електронних навчальних матеріалів;
- стандарти і специфікації на електронні навчальні матеріали та технології, дистанційні засоби навчання;
- освоєння і популяризація інноваційних педагогічних технологій, передача їх викладачам;
- можливість у будь-який час і в будь-якому місці отримати сучасні знання.

Проте, використанню перешкоджає низка протиріччя між:

- кількістю сучасної комп'ютерної техніки в навчальних закладах для запровадження її в освітній процес та інформатизацію суспільства;
- застосування вчителем малоефективним засобів педагогічної діяльності або спілкування (часте використання методів пояснювально ілюстративного навчання, одноманітність форма уроку тощо) та можливостями ІКТ для

запровадження інтерактивних опитувань, тестувань із використанням мультимедіа;

- вимогами до якісної освіти та неготовністю вчителів до використання інноваційних методів е-навчання.

Об'єкт дослідження: використання ІКТ у навчально-виховному процесі школи.

Предмет дослідження: організаційні, психолого-педагогічні умови впровадження елементів е-навчання в школі.

Мета дослідження: визначити організаційні, психолого-педагогічні умови впровадження елементів е-навчання в школі.

Основні завдання дослідження:

1. Обґрунтувати сукупність положень, що складають теоретико-методологічні засади експериментального дослідження, тенденцій запровадження елементів е-навчання в освітній процес школи в умовах розвитку інформаційного суспільства.
2. Забезпечити організаційні умови впровадження елементів е-навчання в школі. Проаналізувати можливості використання нетбуків у навчально-виховному процесі.
3. Забезпечити формування ІКТ компетентності учнів і вчителів.
4. Розробити концепцію запровадження е-підручників у школі.
5. Дослідити психолого-педагогічні умови запровадження елементів е-навчання в школі.
6. Визначити валеологічні умови запровадження елементів е-навчання на різних типах уроків.
7. Визначити критерії показників та розробити методику перевірки ефективності впровадження елементів е-навчання в школі.
8. Апробувати та експериментально перевірити ефективність запровадження елементів е-навчання в школі.

Очікувані результати:

Апробація та експериментальне підтвердження ефективності запровадження елементів е-навчання в освітній процес середньої школи. У результаті дослідно-експериментальної роботи буде обґрунтовано організаційні, психолого-педагогічні умови запровадження елементів е-навчання у школі.

Терміни проведення дослідження: 01.09. 2016 - 01. 06. 2021 рр.

Експериментальна база: Гімназії №№143, 179, 290; спеціальна загальноосвітня школа-інтернат №11, СШ №234, СШ №264, спеціальна загальноосвітня школа-інтернат №4, Києво-Печерський ліцей №171 «Лідер», СШ №193, спеціальна загальноосвітня школа-інтернат №5, Київська гімназія східних мов № 1, гімназія «Ерудит», ліцей інтернат №23 «Кадетський корпус».

Терміни проведення дослідження: 01.12.2017-01. 06.2021рр.

Експериментальна база: Гімназія №315, Київська інженерна гімназія, спеціалізована школа №23, ліцей №208, спеціалізована школа-інтернат №14, ліцей №198 «ЕКО», гімназія біотехнологій №177, ліцей №38 ім. В.М. Молчанова, ліцей «Голосіївський» №241, НВК №240 «Соціум», спеціалізована школа №47, гімназія №107 «Введенська».

РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ОСНОВ ІНФОРМАТИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Науковий керівник:

*Н.В. Морзе, професорка кафедри
комп'ютерних наук і математики*

*Факультету інформаційних технологій та управління
Київського університету імені Бориса Грінченка,
докторка педагогічних наук, професорка*

Науковий консультант

Гладун М.А.

*старший викладач кафедри інформаційних технологій
та математичних дисциплін
Київського університету імені Бориса Грінченка,*

Актуальність дослідно-експериментальної роботи: інтенсивний розвиток світового та українського суспільства, розширення інформаційного простору, ключові реформи Міністерства освіти і науки, зокрема впровадження нового державного стандарту початкової загальної освіти вимагає трансформації сучасного освітнього соціуму, а також активізації суб'єктної позиції учнів в освітньому процесі та підвищення їхньої зацікавленості у навчальній діяльності. Саме тому актуальним є питання формування інформаційно-комунікаційних компетентностей учнів і вчителів, що є необхідною умовою забезпечення якості освітнього процесу.

Відповідно до Концепції «Нова українська школа»[12] в Україні передбачено цифровізацію середньої освіти, зокрема у частині визначення цифрової грамотності та віднесення її до ключових життєвих компетентностей, а також розбудова нового освітнього середовища.

Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене і водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, опрацювання, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні. Педагогіка партнерства і компетентнісний підхід потребують нового освітнього середовища. Таке середовище допомагає створити, зокрема, новітні інформаційно-комунікаційні технології. Вони підвищують ефективність роботи педагога, ефективність управління освітнім процесом та водночас уможливають індивідуальний підхід до навчання.

Організація нового освітнього середовища потребує широкого використання ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання, розвиток інфраструктури для забезпечення різних форм навчання, зокрема, одним із завдань Нової української школи є створення електронних освітніх ресурсів (ЕОР) - електронних навчальних і методичних матеріалів для учнів, учителів, батьків і керівників ЗЗСО.

Ключові напрями розвитку сучасної освіти відображено у низці загальнодержавних документів: проєкт національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, проєкт «Цифрової адженди України - 2020» [24], Проєкт Концепція розвитку електронного урядування в Україні-2020 [13]

Концепція охоплює широкий спектр напрямів, одним з яких є сфера освіти. Перш за все планується розвиток інфраструктури та використання актуальних технологій у діяльності органів влади. У законі України «Про освіту» [10] зазначається, що «кожен має право на доступ до публічних освітніх, наукових та інформаційних ресурсів» (Ст.3, п.4). Міністерство освіти і науки розробило низку заходів із метою цифровізація освіти. Всі вони спрямовані на те, щоб зробити освіту цікавою для молодого покоління. Якщо увага учня прикута до електронних засобів, то і знання слід доносити до нього звідти, із віртуального світу. Це зробить навчання цікавішим та доступнішим, а молодь ростиме як “digital native”. [1, с. 49]

У багатьох країнах світу розробка програмного забезпечення навчального призначення для навчання учнів молодшого шкільного віку є доволі поширеним явищем.

Теоретичний аналіз наукових праць та сучасний стан початкової освіти свідчить про наявність суперечностей між:

- стрімким розвитком ІКТ, ступенем упровадження елементів відкритої освіти та матеріальною забезпеченістю шкіл, невідповідність у закладах загальної середньої освіти до використання їх в освітньому процесі, зокрема початкової школи;
- потребами сучасної школи та реальним станом освітнього процесу у ЗЗСО, зокрема в початковій школі;
- впровадженням нового державного стандарту початкової загальної освіти та відсутністю наукових та методичних обґрунтованих рекомендацій щодо створення електронних освітніх ресурсів та подальшого їхнього

впровадження у систему початкової освіти, зокрема при навчанні основ інформатики;

- наявністю вільно поширюваних програм та відсутністю обґрунтованої методики їхнього використання при навчанні основам інформатики в початковій школі;
- використанням нових навчальних планів та відсутністю відповідних електронних освітніх ресурсів для навчання основам інформатики в початковій школі;
- необхідністю формування ключових та інформаційно-комунікаційних компетентностей в учнів початкової школи та відсутністю відповідних електронних освітніх ресурсів для учнів молодшого шкільного віку.

Зазначені чинники зумовили вибір теми дослідження “Розробка та впровадження електронних освітніх ресурсів при навчанні основам інформатики учнів початкової школи”.

Об'єкт дослідження: процес навчання учнів молодшого шкільного віку основам інформатики

Предмет дослідження: форми та методи застосування електронних освітніх ресурсів при навчанні основам інформатики в молодших школярів.

Мета дослідження: експериментально перевірити технології навчання учнів молодшого шкільного віку основи інформатики з застосуванням порталу електронних освітніх ресурсів.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати особливості освітнього процесу в початковій школі на уроках інформатики щодо ефективності наявних практик використання електронних освітніх ресурсів і виокремити позиції, що потребують оновлення.
2. Провести моніторинг стану обізнаності педагогів щодо можливості створення та використання електронних освітніх ресурсів і на основі його результатів організувати підвищення професійної компетентності педагогів з означеної проблеми.

3. Провести опитування серед батьків та дітей для визначення їхніх індивідуальних особливостей сприйняття інформації та стилі навчання.
4. Визначити психолого-педагогічні особливості створення та впровадження електронних освітніх ресурсів при навчанні основам інформатики учнів початкової школи.
5. Провести моніторинг по визначенню рівня сформованості компетентностей та мотивації учнів при вивченні інформатики в початковій школі.
6. Розробити та експериментально перевірити ефективність науково обґрунтованого комплексу електронних освітніх ресурсів для навчання основам інформатики учнів початкової школи.
7. Узагальнити одержані результати щодо ефективності використання застосованого комплексу та методик і можливостей їхнього ефективного впровадження у систему початкової освіти.
8. Розробити методичні рекомендації для вчителів щодо використання розробленого комплексу електронних освітніх ресурсів для навчання основам інформатики учнів початкової школи задля формування їхніх ключових та інформаційно-комунікаційних компетентностей. [1]

Очікувані результати дослідження:

1. Експериментальна перевірка ефективності розробленого комплексу електронних освітніх ресурсів для навчання основам інформатики учнів початкової школи.
2. Виокремлення шляхів впровадження в освітній процес розробленого комплексу електронних освітніх ресурсів.
3. Розробка методичних рекомендацій для вчителів щодо способів ефективного впровадження в освітню практику комплексу електронних освітніх ресурсів.

Терміни проведення дослідження: 2018-2022 рр.

Експериментальна база: Київська гімназія № 154, СЗШ № 245, СЗШ № 281, школа І ступеня № 310 «Творчість».

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ЗІ ЗНИЖЕНИМ СЛУХОМ В УМОВАХ ОСНОВНОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

*Науковий керівник:
І.М. Пархоменко,
начальниця управління дошкільної,
загальної середньої та позашкільної освіти
Департаменту освіти і науки КМДА (2013р.)*

Актуальність та доцільність дослідження: головною рисою сучасного суспільного розвитку має стати повага до людського розмаїття, реалізація принципів солідарності та безпеки, що забезпечує захист та інтеграцію у соціумі всіх верств населення, у тому числі осіб із додатковими потребами, пов'язаними зі станом здоров'я. В основу інтеграції закладено принцип доступності та дотримання прав людини щодо рівного доступу до здобуття якісної освіти.

У нашому суспільстві формується нова культурна й освітня норма: врахування інтересів людей з особливими потребами, повага до осіб з інвалідністю. Одним із перспективних напрямів реформування спеціальної освіти цих категорій дітей є їхнє інклюзивне навчання в закладах освіти, намітилась тенденція переходу до альтернативних моделей психолого-педагогічної підтримки, вільного вибору форм навчання дітей, рівня і діапазону освітніх послуг.

Це знайшло відображення у Національній доктрині розвитку освіти (Указ Президента України від 17.04.2002 р. №347 [25]), Постановах Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 р. №1717 «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру та 12-річний термін навчання» [23], від 14.01.2004 р. №24 «Про затвердження державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» [22] та інших нормативно-правових документах.

В Оболонському районі м. Києва в напрямку інклюзивної освіти дітей реалізується 7 експериментів. Важливим для таких дітей є наступність етапів навчання. Діти з проблемами слуху після відвідування дошкільного навчального

закладу №602 мають змогу продовжити навчання в умовах інклюзивної освіти на базі середньої школи № 233, в якій з 2009 року реалізується дослідно-експериментальний проєкт за темою «Соціально-педагогічні аспекти організації інклюзивної освіти дітей зі зниженим слухом в умовах початкової школи» . І цей проєкт має позитивні результати. Спільне навчання не лише гарантує право дитини з порушенням слуху не бути ізольованою від інших, а й забезпечити їй можливість відвідувати ту школу, яку б вона відвідувала, якби була б здорова. Основний принцип інклюзивного навчання – якомога менше зовнішньої, якнайбільше внутрішньої диференціації.

Напрацьований досвід показує, що у дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі підвищується соціальна компетентність і вдосконалюються комунікативні навички. Тим не менше, корисність інклюзії далеко не вичерпується перевагами для дітей з обмеженими можливостями. Діти без обмежень навчаються цінувати і поважати дітей із відмінними здібностями в інклюзивних класах. Перебуваючи в такому середовищі, вони навчаються бачити людину, а не передусім її ваду та не помічати пов'язаних із ними соціальних ярликів.

Якщо у слабочуючих дітей, починаючи з молодшого віку, в умовах інклюзивного навчання здійснюється всебічний розвиток мовленнєвої системи і всіх пізнавальних процесів в їхньої єдності, то до середнього і старшого шкільного віку психічний розвиток цих учнів поступово наближається до норми. Тому надзвичайно важливим завданням навчання і виховання дітей зі зниженим слухом є їхня інтеграція в життя і створення компенсації їхнього порушення якимось іншим шляхом. Безумовно, компенсацію ми розуміємо не в біологічному, а в соціальному аспекті, тому що вважаємо, що педагогам у роботі з дітьми, які мають дефект розвитку, доводиться мати справу не стільки з біологічним фактором, скільки з соціальними наслідками. Ми вважаємо, що широка орієнтація на здорових дітей повинна бути початком перегляду спеціальної освіти. Виходячи з того, що викладено вище, пропонується здійснити педагогічне дослідження, у результаті

якого розробити соціально-педагогічні умови організації інклюзивної освіти дітей зі зниженим слухом, відібрати найефективніші форми і методи роботи, щоб в умовах загальноосвітньої школи отримувати високі результати навчання, виховання, корекційно-компенсаторної діяльності. Все це допоможе таким дітям у самоідентифікації, самовизначенні, самореалізації у соціокультурному просторі.

Ідея дослідження: Розроблення і запровадження “Моделі організації навчання, виховання та соціальної адаптації її дітей з ослабленим слухом в умовах інклюзивних класів в основній та старшій школі”.

Об'єкт дослідження: Організація навчання і виховання дітей середнього і старшого шкільного віку зі зниженим слухом.

Предмет дослідження: Організація та забезпечення інклюзивної освіти дітей зі зниженим слухом в умовах основної та старшої школи.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці соціально-педагогічних умов організації інклюзивної освіти учнів зі зниженим слухом основної та старшої школи, підходів, форм, методів і засобів навчання та виховання.

Основні завдання дослідження:

1. Визначити організаційні, нормативні та методичні умови для роботи в інклюзивних класах.
2. Організувати роботу інклюзивних класів для дітей із вадами слуху в основній та старшій школі.
3. Розкрити зміст, систематизувати та визначити соціально-педагогічні умови, найефективніші традиційні й нові підходи, форми, методи інклюзивної освіти учнів зі зниженим слухом середньої та старшої школи.
4. За результатами експериментальної діяльності узагальнити одержаний досвід та розробити методичні рекомендації.

Очікувані результати:

1. Планується довести можливість і доцільність застосування інклюзивного навчання дітей зі зниженим слухом в основній і старшій школі, обґрунтувати соціально-педагогічні умови організації інклюзивного навчання в ЗЗСО.
2. На основі сформульованих висновків має бути визначено оптимальний інструментарій освітньої, корекційно-компенсаторної роботи, здійснити подальшу конкретизацію форм, методів, засобів організації інклюзивної освіти дітей зі зниженим слухом.
3. Підвищиться педагогічна майстерність учасників експерименту .
4. Будуть розроблені методичні рекомендації щодо організації інклюзивної освіти в умовах середньої загальноосвітньої школи.
5. Батьки дітей зі зниженим слухом зможуть подолати ситуацію соціальної ізоляції, отримавши підтримку від громади у вирішенні питання освіти дитини з особливими потребами.

Термін проведення експерименту: 2013-2021 рр.

Експериментальна база: Середня загальноосвітня школа №233

Оболонського району м. Києва.

Післямова

Представлений інформаційно-аналітичний збірник «Експериментальні педагогічні дослідження регіонального рівня у закладах освіти м.Києва у 2016-2020 роках» є другим виданням, в якому показано результати дослідно-експериментальної діяльності закладів освіти м.Києва.

У виданні обґрунтовано важливість здійснення інноваційних проєктів у сучасних освітніх закладах, презентовано результати дослідно-експериментальної роботи у столичних закладах освіти впродовж 2016-2020 рр., які були здійснені у супроводі Науково-дослідної лабораторії експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка в процесі спільної науково-дослідної діяльності, а також динаміку та розвиток експериментальної діяльності в столичних закладах освіти впродовж п'яти років. У збірнику представлено коротку характеристику науково-дослідних робіт, які були реалізовані на високому науковому рівні і результати котрих отримали статус «рекомендованих до впровадження в освітній процес».

Аналіз педагогічних інновацій, відображених у представлених навчальними закладами науково-дослідних роботах, дозволяє зробити висновок про широкий спектр напрямів інноваційного пошуку, представлених закладами освіти.

У збірнику вперше представлено динаміку долучення закладів освіти до експериментальної роботи у Києві, визначено показники її ефективності.

Зазначимо, що ознайомлення з матеріалами збірника надає можливість зацікавленим організаціям проаналізувати активність різних закладів освіти м. Києва у здійсненні інноваційної педагогічної діяльності та розробити напрями, що дозволяють її покращити. Ознайомившись зі Збірником, керівники закладів освіти і педагоги зможуть долучитися до експериментальної роботи, презентувавши свій заклад на сучасній мапі освіти.

Висловлюємо також велику подяку науковим керівникам та консультантам ДЕР, керівникам і педагогічним колективам експериментальних закладів, Департаменту та районним управлінням освіти м Києва, всім причетним до інноваційної освітньої діяльності у закладах освіти столиці за коректний науковий і організаційний супровід та можливість використання матеріалів ДЕР для створення цього інформаційно-аналітичного збірника.

Використані джерела:

1. Бойко М.А. Розробка та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі навчання інформатики учнів початкової школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.пед.наук : 13.00.10. Старобельськ, 2019. 20 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0419U004735/> (дата звернення 24.06.2022)
2. Державний стандарт базової середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>, Дата звернення 24.06.2022
3. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті : збірник науково-методичних праць; за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир, 2014. С. 12-28.
4. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» №2233-VIII, редакція від 07.12.2017 URL: <http://surl.li/dbjcv> Дата звернення 24.06.2022
5. Закон України «Про дошкільну освіту» №2628-III-ВР (2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення 24.06.2022
6. Закон України «Про інноваційну діяльність» №40-IV-ВР (2002). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення 24.06.2022)
7. Закон України «Про загальну середню освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text> (дата звернення 24.06.2022)
8. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> Дата звернення 24.06.2022
9. Закон України «Про повну загальну середню освіту» №463-IX-ВР (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 24.06.2022)
10. Закон України «Про освіту», 2017 р. URL: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>] (дата звернення 24.06.2022)
11. Закон України «Про освіту» №2145-VIII-ВР (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 24.06.2022)
12. Концепція «Нова українська школа» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (40 с.) (дата звернення 24.06.2022)

13. Концепція розвитку електронного урядування в Україні-2020 [Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250287124>[https://www.irf.ua/files/ukr/conception_final.pdf (дата звернення 24.06.2022) (16 с.).
14. Наказ ДОН м. Києва №118 від 30.06.2020 року «Щодо запровадження « електронного класного журналу» у 1-4 класах закладів загальної середньої освіти м.Києва URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2020/7/7/118.pdf> (дата звернення 24.06. 2022)
15. Національна державна програма «Освіта: Україна XXI століття» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення 24.06.2022)
16. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення 24.06.2022)
17. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / І.П.Підласий. - Київ: Слово, 2004. - 610 с.
18. Положення про впровадження результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національною академією педагогічних наук України URL: <http://surl.li/dbjde> (дата звернення 24.06.2022)
19. «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» (Наказ МОН від 8 вересня 2020 року № 1115) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення 24.06.2022)
20. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (Наказ Міністерства освіти і науки України від 07 листопада 2000 року № 522 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2017 року № 994) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#Text> (дата звернення 24.06.2022)
21. Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад (Наказ Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2002 року № 114 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України 23 листопада 2009 року № 1054), URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0428-02#Text> (дата звернення 24.06.2022)

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 р. №24 «Про затвердження державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» [http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KP040024.html]
23. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 р. №1717 «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру та 12-річний термін навчання» [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1717-2000-%D0%BF#Text>],
24. Проект «Цифрової адженди України - 2020» URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (грудень 2016, 90 с.) (дата звернення 24.06.2022)
25. Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 334/94 «Національній доктрині розвитку освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення 24.06.2022)
26. Указ Президента України « Про Національну стратегію розвитку розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> Дата звернення 24.06. 2022
27. Фуллан, Майкл. Сили змін: глибина вимірювання освітніх реформ: Центр гуманітарних досліджень ЛНУ імені Івана Франка; Львів, 2000. 265с.

ДОДАТКИ

Нормативно-правове забезпечення щодо здійснення інноваційної та дослідно-експериментальної діяльності у системі освіти

Закон України «Про освіту» №2145-VIII-ВР (2017).

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Закон України «Про дошкільну освіту» №2628-III-ВР (2021).

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

Закон України «Про повну загальну середню освіту» №463-IX-ВР (2020).

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

Закон України «Про інноваційну діяльність» №40-IV-ВР (2002).

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

Основними нормативними документами, які регламентують проведення інноваційної та дослідно-експериментальної роботи у закладах освіти, є:

- *«Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності»*, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 07 листопада 2000 року № 522 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2017 року № 994), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 грудня 2000 року за № 946/5167.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#Text>

- *«Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад»*, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2002 року № 114 (редакції наказу Міністерства освіти і науки України 23 листопада 2009 року № 1054), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13 травня 2002 року за № 428/6716.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0428-02#Text>

Відповідно до Положення про експериментальний навчальний заклад, ЗНЗ може мати статус експериментального всеукраїнського або регіонального рівня.

На базі експериментального закладу *всеукраїнського* рівня здійснюється дослідно-експериментальна робота з перевірки результативності та можливості застосування у практичній діяльності освітніх, дидактичних або виховних систем; державних стандартів загальної середньої освіти; інваріантної складової змісту загальної середньої освіти, інноваційних освітніх технологій (п. 1. 4 Положення).

Регіональний рівень дослідно-експериментальної роботи передбачає перевірку результативності та можливості застосування у практичній діяльності варіативної складової змісту загальної середньої освіти; систем організації навчально-виховного процесу; інноваційних педагогічних та управлінських технологій (п. 1. 5 Положення).

Для сучасних закладів освіти характерними є різні види досліджень, які проводяться з ініціативи та в інтересах навчального закладу або зовнішніх організацій; для обґрунтування рішення про розвиток закладу освіти; в обмежених рамках окремих груп і класів; у рамках регіональної чи державної системи освіти; в рамках міжнародних дослідницьких проєктів тощо.

Поточні нормативні документи:

- Лист МОН України від 02.08.2017 № 1/9-424 «[Про організацію інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи у навчальних закладах України](#)»
- Лист МОН України від 23.08.2017 № 1/9-450 «Щодо методичних рекомендацій для експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів».

Сайт: <http://ndl.ippo.kubg.edu.ua>

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЗБІРНИК

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ М.КИЄВА У 2016-2020 РОКАХ

Видання підготовлене
у НДІ експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій
Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

Україна, 02152, м. Київ, проспект Тичини, 22-А, каб. 36

тел. +38 (044) 294-08-74

Email: ndl.eppi.ippo@kubg.edu.ua

Сайт: <http://ndl.ippo.kubg.edu.ua>